

Наше Слowo

PIK LXVI № 43 (3350) WARSZAWA, 24 ŻOŹDNIĄ 2021 ROKU
CІНА – 3л. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Мирослав Притула, Ігор Горків, Стефанія Лайкош, Стефан Колосівський, Мирослав Скірка

Богуміла Бердиховська

Петро Тима і Марія Білас

Успіхи, проблеми, виклики

На конференції з нагоди 30-ліття Об'єднання українців у Польщі, що пройшла 9-10 жовтня, відбулося кілька тематичних дебатів. Ми узагальнили три основні дискусійні панелі.

Ефективність роботи організації

Учасники перших дебатів аналізували досягнення ОУП і його ефективність, а також те, наскільки сьогоднішня модель української ідентичності у Польщі є ефектом роботи Об'єднання, а наскільки – суспільного та політичного контексту, у яких жила громада.

Член Головної управи (ГУ) Петро Тима зауважив, що після перших ліберальних років, символом яких є засудження Сенатом Польщі акції «Вісла», на Перемищині та Люблінщині почалися проблеми навколо увічнення та історичної пам'яті. Серед іншого, організація займалася тоді справою ексгумації українських бійців у Бірчі та Лішній. До успіхів ОУП Петро Тима зарахував встановлення контактів з Україною, завдяки чому заходи почали проходити під патронатом тамтешніх державних установ, а їхніми учасниками ставали колективи з України.

– Це вимагало змін у мисленні від тих ланок, які організовували події на місцях. Ми мусили навчитися співпрацювати на рівні «меншина – Україна», – зазначив колишній голова ОУП:

На його думку, важливою була і присутність громади та організації на світовому рівні.

– Ми включилися у Світовий та Європейський конгреси українців. Це було важливо, бо таким чином ми вийшли на міжнародну арену.

З іншого боку, проблемою було те, що масштабною діяльністю організації займалося небагато діячів – є з цим клопоти і сьогодні.

– Виникає питання: як нам зараз впоратися з настільки великою активністю, якщо «у центрі» за неї відповідають лише кілька осіб? – зауважив Петро Тима.

Роман Дрозд, голова Українського історичного товариства, сказав, що, на відміну від часів УСКТ, у нових умовах ОУП навчилися знаходити фінансування.

– Але роками лишається одне й те саме питання – чи вміємо ми розподіляти ці ресурси на місцях? – наголосив історик.

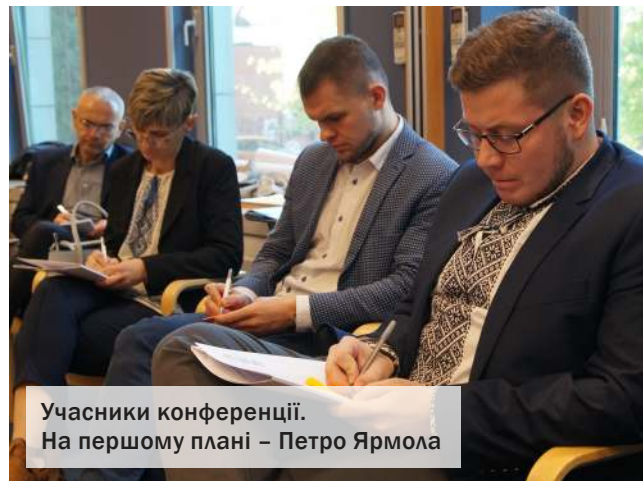
Українець зі Слупська звернув також увагу на те, що ОУП надто сильно пов'язане з однією політичною силою. Спершу – з Унією свободи, опісля – Громадянською платформою.

– Ми маємо думати так, щоби нам кожна нова влада не закидала «ви працювали з однією партією, то не просіть в нас допомоги», – сказав Роман Дрозд.

Він вважає також, що важливою у роботі організації була підтримка України, до якої долучилися громада:

– Ми включилися у допомогу жителям Донбасу, постраждалим від війни та на Майдані, пораненим бійцям, жертвам повені в Карпатах. Маю надію, що колись зможемо розраховувати на схожу допомогу від України, як-от німецька меншина від своєї держави.

Роман Дрозд заявив, що організація мусить змінювати керманців старшого віку у регіонах. Вони часто головуєть у відділах та гуртках за принципом «немає кому бути очільником, то я мушу». Щодо історичних питань – голова УІТ наголосив, що організація сильно «заглибилася» у цю сферу.

Учасники конференції.
На першому плані – Петро Ярмола

– Націоналістичні польські сили втягнули нас у це. Достатньо комусь спитати про Волинь – ми одразу починаємо коментувати, що не завжди потрібно, – заявив Роман Дрозд. Натомість він наголосив на необхідності співпраці з церквами.

– Якби не Об'єднання, ми б себе не знали, – сказав Мирон Сич, віцемаршалок Вармінсько-Мазурського сеймику. Як багаторічний працівник місцевого самоврядування, він нагадав про 1999 рік, коли у Польщі відбувалася адміністративна реформа.

– Ми тоді як організація мусили почати шукати нових партнерів у воєводствах і повітах. На Вармії і Мазурах українцям вдалося долучитися до структур місцевих самоврядувань. А зараз при сеймику діє Комісія у справах національних і етнічних меншин, жодне інше воєводство такої не має, – заявив Мирон Сич.

Він пригадав також колишніх українських представників у Сеймі і додав, що 80% українців, які колись жили компактно, вже немає у малих місцевостях. Тому тепер він вважає доцільним активізувати молодь у великих міських осередках.

– Ми мусимо децентралізувати завдання і діяльність. Якщо цього не зробимо, будуть виникати нові організації за участі нашої молоді. Або ж структури, засновані поляками, з одним або двома представниками меншини, – сказав Мирон Сич.

Серед учасників дебатів була й Богуміла Бердиховська, яка у 1989-1994 роках працювала директоркою Відділу національних меншин у Міністерстві мистецтва та культури. За її словами, ОУП є зараз не лише найбільшою організацією українців у Польщі, але й узагалі найбільшою серед меншин.

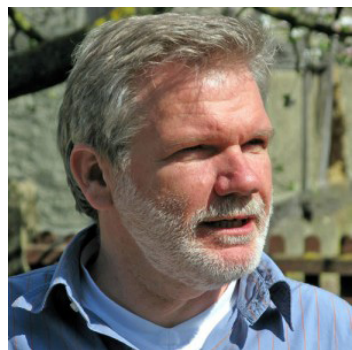
– Це головний партнер державних інституцій. Українці від самого початку були найкреативнішими, тому не дивно, що першим співголовою Спільної комісії уряду та нацменшин став Мирон Кертчак. Це Об'єднання було тією організацією, яка налагоджувала співпрацю в інтересах також інших громад. Це відбувалося завдяки лідерам, – перерахувала польська публіцистка.

Як українці та білоруси живуть у Польщі та Німеччині?

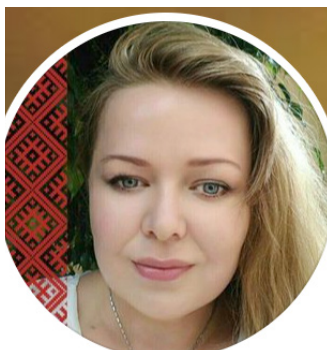
Таке запитання поставили Томасу Хентсхелю з німецького Інституту у справах рівного розвитку, Світлані Піскун з Товариства білорусів у Кракові та Івоні Рейхардт, редакторці журналу «Нова Східна Європа». Онлайн-дискусію, яка відбулася 28 жовтня, модерувала українська журналістка Олена Бабакова.

▲ Олена Бабакова

▲ Томас Хентсхель

▲ Світлана Піскун

▲ Івона Рейхард

Говорячи про очевидні переваги міграції, Олена Бабакова згадала нинішню енергетичну кризу у Великій Британії. Її помітним елементом є відсутність водіїв вантажівок, якими найчастіше були саме мігранти. Але після Brexit можливості роботи для них значно обмежилися. З іншого боку, за даними Головного статистичного управління, минулого року кількість іноземців у Польщі становила близько 2 мільйонів осіб, при чому більшість із них — це громадяни України. Варто відзначити, що у 60% великих польських фірм вже нині працює від кількох до кільканадцяти людей з-поза Європейського Союзу. Поляки помалу звикають до українців у своєму близькому оточенні.

Відносно новим, але щораз помітнішим явищем стає і присутність білорусів. Як відзначила Світлана Піскун, їхня масова міграція пов'язана передусім із політичними репресіями після останніх виборів. «Перебування на батьківщині загрожувало їм ув'язненням або навіть втратою життя. Тому багато людей вирішили змінити свою долю, і це не дивує», — підкреслила Світлана Піскун. Видача Польщею гуманітарних віз сприяла вибору саме цієї держави. Доки у Росії не почалася економічна криза і там не стало небезпечніше у зв'язку з пандемією, білоруси обирали як напрямок

своїх мігрантських маршрутів саме цього сусіда.

Суспільне представництво тих, хто потрапляє до Польщі, широке — як і у випадку українців. Серед білоруських мігрантів є люди як і з низькою кваліфікацією, так і високоосвічені. Проте з польського боку виразно видно більшу відкритість до спеціалістів, зокрема, у галузі новітніх технологій. Хоча би на прикладі Кракова помітно також, що останнім часом виникає щораз більше організацій, які мають на меті підтримку білоруських мігрантів. Таким же шляхом кілька років тому йшли українці. Основна мета такої активності — це надання інформації про функціонування у Польщі, допомога у вивченні мови та інтеграції з місцевим суспільством. У випадку політичних біженців часто додається ще збір грошей для підтримки сімей, які залишилися у Білорусі. Ці мігранти у Польщі співпрацюють з українськими колегами і вивчають їхній досвід. Це початковий етап, який переважно спирається на зв'язки окремих громадських діячів. Площиною, у якій ці контакти можуть закріплюватися, є спільна організація культурних заходів.

При цьому досвід, напрацьований українцями у Польщі, не завжди можна використати у випадку білорусів. Серед цієї спільноти є, приміром, багато людей зі статусом біженців, що спричиняє

низку нових проблем з документами у польських установах.

Як відзначив Томас Хентсхель, у Німеччині мігранти переважно працюють у сільськогосподарській, будівничій чи транспортній галузях. А проблеми — такі ж, як і в інших розвинутих державах. Тут також не є поодинокими порушення прав мігрантів, що стосуються роботи, — вони не отримують зарплати, водії мусять ночувати у вантажівках тощо.

На думку Томаса Хентсхеля, не варто сподіватися, що Німеччина найближчим часом спростить правила для працівників з-поза ЄС. Це стосується й українців чи білорусів, які перебувають у Польщі і хотіли би працювати у західного сусіда. Хоча канцлерка Ангела Меркель згадувала про певні спрощення у таких випадках, ця ініціатива не мала політичного втілення у самій Німеччині та в інших країнах Заходу. Якщо якась лібералізація для східних мігрантів взагалі буде, то тільки у будівничій та сільськогосподарській сферах, де найбільше бракує працівників. Експерт відзначив: німецькі політики розуміють, що умови життя у Афганістані чи Сирії для багатьох мешканців стали нестерпними. А кліматична криза сприяє тому, що і в Африці стає дедалі складніше. У зв'язку з цим міграційні процеси наростатимуть. «Я переконаний, що у вирішенні цих склад-

них питань повинні включатися усі держави-члени ЄС», — наголосив Томас Хентсхель.

Івона Рейхардт, своєю чергою, переконана, що Польща не надто добре справляється з міграційними викликами. Політики над Віслою частіше повинні слухати західних колег, де досвід інтеграції іноземців значно більший. У Польщі варто цінувати зусилля, які докладають органи місцевого самоврядування: це україномовні оголошення, вистави чи, як-от у Кракові, курси української мови для екскурсоводів. «Мене все ж засмучує загальний брак знань про Україну та її громадян, що особливо видно на рівні освітніх установ», — додала Івона Рейхардт. Вона згадала про свого сина, який не має виключно польського походження. У його школі вчителька написала на дошці: «Я поляк» і сказала дітям розповісти про їхнє розуміння цієї фрази. Син не знав, що говорити, бо не почувався поляком на 100%. Як відзначила Івона Рейхардт, вчителька не використала це як нагоду поговорити з дітьми про питання національного та етнічного народу. До того ж, у школах ніби і вчать іноземних дітей польської мови, але часто на математиці чи фізиці залишають їх із неподоланим іще мовним бар'єром самих.

Інша проблема полягає у тому, що навчальні програми з кожним роком стають щораз більш полоноцентричними, у них практично немає місця для історії України чи Білорусі. А дітей із цих сусідніх держав у польській школі стає дедалі більше. «Процес мав би бути двостороннім — з одного боку, мігранти мали би вивчати місцеву специфіку, але з іншого — місцеві могли би ставати більш відкритими до багатокультурності», — пояснила Івона Рейхардт.

Учасники дискусії прокоментували також нинішню кризу з біженцями на польсько-білоруському кордоні. Вони підкреслили, що ця проблема у Польщі стала предметом жорстокої політичної гри, і, здається, влада не має бажання вирішувати її «за зразками західної цивілізації». А плата за це — життя людей. Який із цього вихід? Передусім — зробити все для того, аби проблема перестала бути політичною, почати спокійний діалог з пошаною до людської гідності та скористатися досвідом хоча би Швеції, яка має великі напрацювання у таких питаннях. ■

Вивчення мови як успадкованої та іноземної: рекомендації і техніки

Українські вчителі з Польщі 6 жовтня взяли участь в онлайн-тренінгу, присвяченому художнім текстам у навчанні дітей української мови як успадкованої та іноземної. Захід вела Галина Барляк — експертка з питань освіти, яка працює в Італії.

Галина Барляк представила опитування діаспорних вчителів, зокрема і з Польщі. Воно показує, що ключові проблеми у роботі з текстом — це малий словниковий запас учнів, різний рівень володіння мовою, нерозуміння історизмів чи архаїзмів, недостатні знання про якийсь історичний період, нерозуміння думок автора, відсутність сучасних тем та двомовного словника, складна тематика творів тощо. Експертка охарактеризувала також види текстів та розповіла про способи їх адаптації. При цьому Галина Барляк рекомендувала не зловживати переробкою оригінальних творів, оскільки дитина повинна думати критично і шукати рішень самостійно.

Педагогиня обговорила також європейські рекомендації щодо вивчення мови. Згідно з ними, помилкою є, наприклад, змушувати дітей лише вчити на пам'ять відмінки із запитаннями і закінченнями. Цей процес має відбуватися у живій розмові та через тренувальні повтори. Оскільки текст повинен бути цікавим для дітей, експертка рекомендувала стежити за тим, що їх приваблює або з якими творами зараз працюють на уроках польської мови. Тут вчителі не повинні керуватися виключно своїми смаками, текстами, які подобаються їм зараз чи запам'яталися з дитинства.

«Якщо діти захоплені детективом про вампірку, то чому би його не взяти? Важливо, щоби твір провокував

емоції та почуття», — пояснила Галина Барляк. У випадку літературної класики вона рекомендувала йти на компроміси. Діти не конче люблять такі тексти, але їх варто пропонувати, бо самі учні на них не натраплять, вони радше знайдуть щось із сучасної літератури. У навчанні експертка рекомендувала спочатку вибирати пісні, потім — поезію і прозу:

«Пісня — це пречудове підґрунтя для вивчення мови і як рідної, і як іноземної та успадкованої, бо вона має ритм, ми відчуваємо ество пісні. Тож дитина навіть нехотячи її запам'ятовує. Вона проникає в душу і залишається в архівах слухової чи зорової пам'яті», — розповіла Галина Барляк.

За її рекомендаціями, корисними у навчанні будуть і запитання перед текстом чи сенкани — це вірші, які складаються з п'яти рядків. У них по черзі використовуються іменники, прикметники, дієслова, синоніми тощо (напри-

клад: Україна / рідна, незалежна. / Розквітаєш, зростаєш, милуєш. / Ти моя рідна земля. / Батьківщина).

Галина Барляк розповіла також про особистий педагогічний досвід у Італії. Тут на державному рівні українці не визнані нацменшиною, тому немає допомоги й освітніх програм. У роботі доводиться використовувати виключно особисто опрацьовані матеріали. Загалом українська освіта в Італії базується на школах, утворених при церквах або організаціях, які працюють лише у вихідні.

Онлайн-тренінг організувала методистка та директорка української школи в Бартошицях Любомира Тхір. Зустріч відбулася в межах адресованого вчителям проекту Об'єднання українців у Польщі при фінансовій підтримці Польсько-американського фонду свободи та фонду «Освіта для демократії». ■

Сторінку підготував
Григорій СПОДАРИК

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Розпочався набір учасників
до XXVI Мандрівного фестивалю
української культури

Організатори Мандрівного фестивалю української культури розпочали підготовку до проведення у 2022 році наступного, уже XXVI фестивалю. Концерти будуть проходити у червні-вересні у різних місцевостях Польщі. Головний організатор Марко Сирник повідомляє, що уже триває набір учасників.

«Запрошуємо солістів, ансамблі та групи: пісні і танцю, вокально-інструментальні, вокальні. Жанри: фолк, поп-фолк, рок-фолк та інші», — пише у фейсбук-сторінці український діяч.

Заявки треба надсилати до 30 листопада на електронну адресу prosvita@o2.pl. У них вкажіть: назву колективу, жанр, ім'я та прізвище керівника, кількість учасників, контактні дані. Треба також додати запис пісень або концерту у виконанні гурту (аудіо або відео).

У повідомленні наголошується, що надсилання не означає автоматичного запрошення на фестиваль. Організатор зв'яжеться з обраними колективами та окремо узгодить із ними умови співпраці.

Вірші Жадана у польських перекладах
українського поета з Підляшшя

Фото з офіційної фейсбук-сторінки Сергія Жадана

Вийшла друком книга польських перекладів поезії українського автора Сергія Жадана «Ніхто не повернеться з довгих нічних блукань» («Nikt nie powróci z długiej nocy wędrówki»). Їх опрацював український поет із Польщі Тадей Карабович. Українець із Підляшшя займається перекладами поезії Жадана з 2000 року, він є також стипендіатом мера Любліна в галузі популяризації культури. Назва його стипендіального проекту — «Люблінські переклади поезії Сергія Жадана». Незабаром ми опублікуємо у тижневику рецензію на збірку «Ніхто не повернеться з довгих нічних блукань».

Хочеш виступити на ювілейному
«JarmaRock FEST»-2021?

Організатори молодіжного ярмарку у Гданську «JarmaRock FEST» запрошують до участі у фестивалі українські гурти та колективи з Польщі.

«Згідно з нашою традицією, ми в п'ятницю маємо особливе місце на нашій сцені для музичних груп або солістів, які тільки починають свій творчий шлях. Ви створили гурт під час карантину? Ніколи ще не виступали на великій сцені, не давали жодних концертів? Це дуже добре, тому що ми шукаємо саме вас! Нехай про вас дізнається світ!» — закликають на фейсбук-сторінці фестивалю організатори. Заявки разом із записами творів надсилайте на електронну адресу jarmarok.gdansk@gmail.com.

Нагадаємо, що наймасштабніша українська молодіжна музично-театральна подія року відбудеться 19-21 листопада у Гданську. Цьогорічний «JarmaRock FEST» є ювілейним, він пройде уже 45-й раз. Захід запланований за участі публіки у гданському клубі «B90». Інші подробиці та програму оприлюднюватимуть на фейсбук-сторінці Ярмарку («45. JarmaRock FEST»).

Візитний фестиваль українського кіно
в одинадцятьох польських містах

12-18 листопада у Варшаві вшосте проходить кінофестиваль «Ukraina!». Цьогоріч покази найкращих українських фільмів відбуватимуться в кінотеатрі «Kinoteka». Також заплановані онлайн-зустрічі з творцями стрічок.

Крім того, уперше українські фільми зможуть побачити також жителі інших великих міст Польщі. Покази відбудуться у Вроцлаві, Торуні, Гожові-Великопольському, Лодзі, Кракові, Гданську, Білостоці, Катовицях, Познані та Любліні. Першими українське кіно побачать мешканці Вроцлава та Торуня — уже від 22 жовтня.

Окрім вибраних двадцяти найкращих українських фільмів, у програмі — стрічки із сусідніх країн, а також різні заняття для дітей, дебати, виставки та зустрічі з українськими кінотворцями. У межах кінофестивалю показуватимуть художні, документальні, анімаційні роботи, створені українськими та польськими режисерами. Більш детальну програму шукайте на сайті кінофестивалю (ukrainaff.com) або на його фейсбук-сторінці («Ukraina Festiwal Filmowy»).

Триває робота над проектом
«Живі у нашій пам'яті»

Фото з фейсбук-сторінки проекту

1-2 жовтня учасники проекту Українського історичного товариства під назвою «Живі у нашій пам'яті» — віртуальний український некрополь у Польщі — відвідали українські поховання у Каліші. Вони підготували фотодокументацію могил на трьох кладовищах у районі Щипіорно. Там побували професор Роман Висоцький (член Ради проекту), доктор Маріуш Сава (керівник проекту), Артур Мельник, Олександр Стець, Іван Корбабич, Марта Худзік та Михайло Кертичак. Вони також взяли участь у зустрічі з директоркою Державного архіву в Каліші Гражиною Шлендер.

Нагадаємо, що проект «Живі у нашій пам'яті» — віртуальний український некрополь у Польщі, робота над яким триває від початку року, передбачає збір даних про кілька сотень місць поховань у Польщі, створення біографічної та фотодокументації про людей, що там спочивають. Зібраний матеріал буде опублікований на сайті, робота над яким триває.

Проект реалізовуватимуть поетапно протягом трьох років. Його ініціатори упродовж весни та літа зібрали уже велику частину даних про поховання з міжвоєнного періоду та часів II Світової війни. Далі працюватимуть над післявоєнними роками. «Живі у нашій пам'яті» — віртуальний український некрополь у Польщі. Українське історичне товариство реалізовує за підтримки Об'єднання українців у Польщі та інших організацій. Коли проект повністю запрацює, інформацією планують обмінюватися з Українським інститутом національної пам'яті у Києві.

Слідкувати за роботою учасників цієї ініціативи можна на фейсбук-сторінці («Żywi w naszej pamięci»).

Фінансові пожертви на цілі проекту можна надсилати на банківський рахунок Українського історичного товариства у Польщі з допискою «Na działalność statutową — żywi w naszej pamięci».

Nr konta: 36 1440 1387 0000 0000 1310 6525

Для закордону:

BIC (SWIFT): BPKOPLPW

IBAN: PL 36 1440 1387 0000 0000 1310 6525

Bank name: PKO Bank Polski SA

Bank address: PKO Bank Polski S.A.

02-515 Warszawa, ul. Puławska 15

30-ліття встановлення
пам'ятника Шевченкові у Білому Борі

22 вересня у Білому Борі відбулися урочистості з нагоди 30-ї річниці встановлення пам'ятника українському поету Тарасові Шевченку. Директорка І Загальноосвітнього ліцею Дорота Джевецька розповіла про історію спорудження монумента. Натомість учні української школи виконали пісні на слова шевченкових віршів «Заповіт», «Думи мої, думи мої» та розповіли уривки з поезій Кобзаря. Опісля делегації учнів і вчителів запалили лампадки біля пам'ятника.

Монумент Кобзаря у формі козацького хреста у Білому Борі був першим, який встановили на території Польщі. Він стоїть на кургані біля гуртожитку місцевої української школи. Його автор — Анатолій Ігнащенко, а виконав пам'ятник різьбяр Василь Бородай у Києві.

— Це був подарунок — від України для нас, українців у Польщі, — згадувала перша директорка ліцею у Білому Борі Ірина Дрозд.

Фото з фейсбук-сторінки школи у Білому Борі

Офіційне відкриття відбулося на храмовому празнику у Білому Борі за участі сотень українців, передусім із північно-західних регіонів. Подія запам'яталася навіть дітям.

— Я мав тоді дев'ять років. Пригадую, що на різних заходах у нас співали пісню «Рече та стогне Дніпр широкий». Проте лише коли відкривали пам'ятник Шевченкові, прозвучав державний гімн України. Такої сили й емоцій у співі білорічан, які відчувалися під час події у вересні 1991 року, я ніколи раніше не чув. Це навіть не спів, це був крик. Я бачив, як люди плакали. Особливо старші. Тепер я розумію, що покоління моїх дідів і бабусь чекало на цей момент, на цю свою Україну, ще від виселення. Пам'ятник для них став своєрідним символом України тут, у Білому Борі, — згадує Лука Миц, який сьогодні працює журналістом у Варшаві.

Монумент українського поета Тараса Шевченка у Білому Борі є одним із двох, які знаходяться на території Польщі. Другий зведений у 2002 році у Варшаві.

Дев'ятьом особам
пред'явили обвинувачення
у справі про смерть українця

Окружна прокуратура Щеціна висунула звинувачення дев'ятьом особам через смерть 25-річного громадянина України Дмитра Никифорова. Про це пише видання «Gazeta Wyborcza».

Трьох поліцейських і двох працівників витверезника звинувачують у жорстокому поводженні і побитті українця, що призвели до смерті, четвертого поліцейського — лише у жорстокому поводженні. Лікарку, що працює у витверезнику, обвинувачують у нараханні потерпілого на безпосередню небезпеку через бездіяльність: «відсутність належного догляду за постраждалим та адекватної оцінки стану його здоров'я у зв'язку з насиллям, що спричинило смерть».

Двом іншим людям із керівництва установи та одній із працівниць прокурор висунув обвинувачення у схиланні медпрацівників до перешкоджання кримінальному провадженню та наданні неправдивих свідчень щодо перебування потерпілого у витверезнику.

Сімом людям призначили запобіжні заходи: за ними наглядатиме поліція, їм заборонено залишати країну та контактувати між собою, також для них передбачені майнові застави.

Двох поліцейських слідчі хотіли арештувати на три місяці — це аргументували побоюваннями щодо перешкоджання слідству та схилання до фальшивих свідчень. Суд, однак, це клопотання відхилив. Він не погодився також на визначену прокурором кваліфікацію їхніх дій (тобто статті обвинувачення). Прокуратура має намір оскаржити це рішення.

Підсумовуючи: трьом працівникам поліції та двом працівникам витверезника загрожує до 10 років ув'язнення, натомість іншим обвинуваченим — до 5 років позбавлення волі.

Нагадаємо, що про деталі смерті Дмитра Никифорова, якого затримала вроцлавська поліція, на початку вересня повідомила «Gazeta Wyborcza». За даними видання, правоохоронці застосовували проти двадцятип'ятирічного українця невинувдане фізичне насилля: бризкали в обличчя перцевим балончиком, били та душили.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

ПОДІЇ

ФОТО НАДАНО АВТОРКОЮ СТАТТІ

▲ Участь членкинь ХМД у пішій прощі до святого місця на горі З'явління (16 км від Перемишля)

Християнська Марійська Дружина відзначила 30-літній ювілей

Перемиська Християнська Марійська Дружина (ХМД) під покровом Неустанної Помочі Пресвятої Богородиці була створена 21 вересня 1991 року і цьогоріч 21-26 вересня відзначала 30-літній ювілей непереривного існування.

Християнська Марійська Дружина — це релігійна жіноча організація при Перемиській греко-католицькій парафії, створена у грудні 1990 року тодішнім парохом бл. п. о. митр. Теодором Майковичем. У день Різдва Пречистої Диви Марії, 21 вересня 1991 року, ХМД отримала архієрейське благословення і грамоту від архієпископа та митрополита перемисько-маршавського кир Івана Мартиняка.

Історія цього ордену сягає 13 грудня 1615 року, коли на прохання київсько-галицького митрополита Велямина Рутського (1574—1637) папа Павло V видав декрет про дозвіл на заснування українських Християнських Марійських Дружин. Це великий проміжок часу, адже минуло вже 405 років. З цієї нагоди о. митр. Богдан Степан, наш парох, 13 грудня 2020 року відслужив Службу Божу за засновників і членкинь ХМД протягом усього цього часу.

ХМД у Перемишлі нараховує понад 20 членкинь.

Після смерті владики кир Теодора Майковича, від 1997 року її духовним провідником став колишній парох, о. митр. Євген Попович.

Від часу створення ця релігійна жіноча організація активно вписалася в церковне життя. Про її досягнення можна було прочитати в статті «До 10-річчя Марійської Дружини у Перемишлі» в журналі «Патріархат» з грудня 2000 року, а також в церковній газеті «Благовіст» (ч. 7-8, 2001 рік).

ХМД працює за статутом, опрацьованим на підставі статуту Львівської Марійської Дружини. Вона зобов'язана:

- доходити до джерела Христової науки і Його правди, жити нею на щодень, а також ділитися з іншими;
- розгортати діяльність, що спирається на християнські принципи, тобто з християнською любов'ю допомагати людям немінним, хворим і тим, хто потребує духовної підтримки;
- організовувати співи, присвячені Пречистій Диві Марії, по змозі — щоденно брати участь в богослужіннях, приймати Святе Причастя та один раз у місяць — у першу п'ятницю або суботу — приступати до св. Тайни Покаяння;

— по змозі кожної п'ятниці та суботи після Служби Божої від 8:15 до 9:15 збиратися на молитві, щоби в Ісуса і Марії просити ласки для себе, духовенства, парафіян, України і всього світу, та висловлювати подяку за їх отримання.

Марійська Дружина виконує також завдання, які виникають з потреб церковного життя. Свого часу вона організувала зустрічі з кутею на Святвечір і зі свяченим на Великдень, заходи для самотніх людей, також відвідувала в'язнів з України у перемиській в'язниці з різдвяними і великодніми подарунками. Бере активну участь у зборах парафіяльних організацій.

У 2011 році ХМД урочисто святкувала 20-ліття своєї діяльності, а у 2012-му організувала святковий вечір для заслуженого диригента кафедрального хору «Горі серця» Володимира Пайташа.

У перше 10-ліття діяльності ХМД проводила прощі до святих місць культу, де знаходяться чудотворні ікони Пречистої Диви Марії, і надалі бере участь у таких заходах. Відвідала Крехів, Зарваницю, Почаїв, Бучач, Гошів і Львів в Україні.

Щоденно у травні перед іконою Кальварійської Божої Матері в Архікатедральному соборі у Перемишлі членкині Дружини моляться на так званих «маївках».

Під час храмового празника в Ярославському санктuariїмі на свято Преображення Господнього (19 серпня) кожного року ХМД висловлює прохання та подяки за отримані ласки перед чудотворною іконою «Милосердя Двері».

На території перемиської парафії щорічно бере участь у прощах до святих місць Марійського культу, як-от З'явління та інших, де проводяться Служби Божі (Нові Сади під Пацлавською Кальварією, Кругель, Красичі).

Протягом цих 30 років із 29 представниць ХМД 12 відійшли у вічність: Боярська Юлія, Гнатюк Анастасія, Косць Ярослава, Кульчицька Анна, Мельник Анна,

Попович Ірена, Вергун Софія, Піпка Катерна, Філь Євдокія, Левосюк Марія, Мархв'яни Ірена, Кудлак Марія.

ХМД запроектувала та створила у 1995 році єпархіяльний прапор, який зараз знаходиться в Архікатедральному соборі. З ініціативи Дружин у 1996 році була змонтована і розповсюджена відеокасета «З життя української громади міста Перемишля», де записаний гостинний концерт молодіжного хору «Херувими» зі Львова, традиційне свято Миколая, святкова кутя, peregrinacija (урочисте перенесення — *ред.*) фатімської статуї Божої Матері до Архікатедрального собору і Йорданське свято над Сяном з фатімською статуєю Пречистої Диви Марії.

У 1996 році Марійська Дружина опрацювала емблему для Марійського листка для кореспонденції.

З нагоди 10-ліття єпископства архієпископа Івана Мартиняка на заходах ХМД вишили 10 хоругв і прапор Марійської Дружини, який відтоді членкині урочисто тримають на всіх Богородичних святах.

У 2009 році ХМД придбала власну печатку, яку використовує для офіційних потреб.

З нагоди святкувань і ювілеїв духовних осіб Християнська Марійська Дружина як церковна організація передає урочисті побажання, записані на оздоблених листівках.

На щодень дотримується вислову Івана Павла II «Більше бути, ніж мати», щоби жити сакраментальною вірою.

У жовтні 2009 року членкині оплатили і доставили одяг для сиротинця в Україні. Збирали також гроші на побудову Патріаршого собору в Києві та на інші цілі, які випливають із потреб нашої УГКЦ.

Бажання Марійської Дружини у Перемишлі — аби в усіх церквах були організовані молитовні збори для прославлення Господа Бога, на яких кожна людина через спільну молитву могла би знайти полегшення у життєвих клопотах і при Божій допомозі розв'язувати різні проблеми.

Для цієї справи було опрацьоване звернення ХМД «Долучіться до нас», яке зачитали на Краєвій нараді Союзу українок у Варшаві у 2000-му, ювілейному році. Завдяки цьому заклик виникли Марійські Дружини в Криниці, Ілаві, Слупську й Ольштині.

Також у «Благовісті» в 2001 році вийшла стаття «Мар'янок» з Нью-Йорка (США) «Станьмо згідно друг при другу» адресована до «Мар'янок» Перемишля, у якій авторки описують свою діяльність протягом 50 років існування цієї організації.

Усім церковним організаціям, їхнім «Мар'янкам» — які вже працюють і тим, які організовуватимуться для прославлення Ісуса Христа і Пречистої Диви Марії — бажемо доброго здоров'я та Божого благословення.

З нагоди 30-літнього ювілею усім нашим членкиням висловлюємо щирі подяки за молитви і участь у діяльності для благополуччя церкви і нашого народу, бажемо подальшого благословення Господа Бога.

Особливу подяку адресуємо дорогим нашим душпастирям за Служби Божі і проповіді, а передусім — багаторічному опікунові ХМД, колишньому пароху, зараз — високопреосвященнішому архієпископові і митрополитові — кир Євгенові (Поповичу): за мудрі та щирі поради, дружні слова, душевну підтримку. Нехай милосердний Господь Бог додає Вам, високопреосвященніший владико, сил так віддано Йому служити, і сторицею за все винагородить. Щастя Вам Боже на подальші літа. ■

Від імені управи Християнської Марійської Дружини
— Катерина КОЗАК, голова
(Частина тексту публікувалася в газеті «Благовіст»)

Площа в Ольштині названа на честь співтворця «Дива на Віслі»

Передостаннього вересневого дня (29.09) депутати Ради Ольштина прийняли ухвалу про надання одній із площ міста імені генерала Марка Безручка. Із 22 присутніх 20 підтримали ініціативу, один був проти і один утримався. Доволі велика площа, яка носитиме ім'я українського командувача, який стримав під Замостям більшовицьку кінноту і доклався цим до «Дива на Віслі», знаходиться на околиці Мазурського кварталу, на перехресті вулиць Пстровського і Шимборської.

— Ще понад два роки тому Ольштинський відділ ОУП звернувся до нас із заявою про надання цьому місцю імені українського генерала армії Симона Петлюри, яка разом із польським військом Юзефа Пілсудського воювала з більшовицькою навалою, — каже голова Комісії комунального господарювання й охорони середовища при ольштинській раді Лукаш Лукашевський. — Ми проаналізували кілька локацій. Генерал Марко Безручко — це символ добрих взаємин між

поляками і українцями. Він похований на цвинтарі на варшавській Волі.

Майже три роки місцевий відділ Об'єднання боровся за те, аби в Ольштині знайшли місце, гідне імені українського військового. Першою пропозицією було кругове перехрестя (рондо) у Кварталі генералів. Однак пізніше партія «Право і справедливість» захотіла надати йому ім'я іншого полководця. Можна було або поступитися, або йти на конфлікт — Ольштинський відділ ОУП

вибрав перший варіант. Друга пропозиція стосувалася площі між кварталами Яроти і Нагуркі, крізь яку має пролягати так званий екологічний шлях. Оскільки його прокладання суттєво затримувалося, вирішили відмовитися і від цього варіанту. Заявники хотіли встигнути до 100-річчя Варшавської битви, але не вдалося.

Третій, останній варіант з'явився майже у переддень цієї дати і став остаточним. Площа вже офіційно має ім'я українського генерала. Ольштинський відділ ОУП хоче провести урочисте відкриття у березні наступного року. Запросити планують і делегацію Всеукраїнської федерації «Спас» із Запоріжжя, яка приєдналася до проектування дошки, присвяченої Маркові Безручку, — генерал походить із міста Токмак Запорізької області. ■

Степан МІГУС

УКРАЇНА

ПУЛЬС
УКРАЇНИСаміт з поглядом у завтра:
які сигнали дають одне одному Київ і Брюссель

Щорічні саміти Україна-ЄС далеко не завжди є проривними. Більше того, часом їхні результати були достатньо скромними. Тим не менше, цьогорічний захід зафіксував низку важливих двосторонніх позицій. І головне – дав не менш вагомий сигнали для майбутнього відносин Києва та Брюсселя.

Політичні акценти

Загалом підсумкову заяву саміту цілком можна оцінити як позитивну. Не нейтральну чи вихолощену, а достатньо чітку і з низкою позитивних та вигідних для України результатів.

Чи не найбільше розлетілася новина про довгоочікуване підписання так званої угоди про «Відкрите небо». Вона – безумовно проривна. Довгий час через суперечку навколо Гібралтару ЄС не міг підписати угоду про Спільний авіаційний простір з Україною. Після Brexit це стало можливим. На практиці це, як і безвізовий режим, на найбільш відчутному і видимому для звичайних українців рівні покаже близькість і доступність об'єднаної Європи.

Утім, хотілось би зупинитися на низці інших сигналів, які пролунали на саміті. І вплив яких на двосторонні відносини не такий очевидний, але це – тільки здається.

Одним із ключових політичних знаків став новий і взаємно узгоджений погляд на долю Угоди про асоціацію. Так, ЄС змінив риторику і визнав, що зобов'язання в рамках УА є двосторонніми. До цього, всупереч логіці самого документа, Брюссель вперто наголошував на зобов'язаннях України, але дипломатично «оминав» свою частину відповідальності. Відтепер це лишатиметься в минулому. У підсумковій заяві саміту чітко сформульоване взаємне визнання зобов'язань. Насправді така зміна тону політичної дискусії між Києвом та Брюсселем досить істотна, адже, по-перше, є результатом дипломатичних зусиль України щодо «вирівнювання» робочого діалогу з ЄС, аби не бути в ролі учня там, де права сторін – рівні, а по-друге, це означає більшу гнучкість Євросоюзу у майбутньому.

Із цим тісно пов'язаний і наступний сигнал: перегляду Угоди про асоціацію – бути. Це вже не декларації, а наміри. І ситуація змінилася за останні 1,5 роки, протягом яких відбувалася трансформація поглядів самого Брюсселя. До того наполягання Києва на необхідності перегляду окремих положень УА ентузіазму не викликали. Підкріплюється це прямою згадкою планів з інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС. Так, це не короткострокова перспектива і жодних конкретних рішень тут немає, але це вже згода всіх 27 країн-членів принаймні з цією перспективою як такою. Дипломатичною мовою – це геть немало.

Сам перегляд Угоди передусім стосуватиметься найбільш одіозних на цей час питань, як-то митні ставки. Але ЄС готовий обговорювати і додатки до документа, а така практика вже свідчить про комплексну його модернізацію. Таку, якої інші країни підписанти аналогічних угод іще ніколи не проводили.

Окремої уваги заслуговує і сигнал про підтримку Брюсселем так званого Асоційованого тріо Східного партнерства. Так, Україна, Грузія та Молдова вже не перший рік наполягають: є залізни аргументи на користь того, аби розділити Східне партнерство на дві групи країн. Ті, що мають Угоди про асоціацію з ЄС і прагнуть членства – і вони, відповідно, заслуговують на свою «швидкість» та насиченість відносин з Євросоюзом; і ті, що в євроінтеграції де-факто не зацікавлені (Азербайджан, Вірменія та Білорусь). І якщо донині Брюссель опирався такому розподілу (хоча відмінність між цими групами держав – очевидна), то тепер, судячи з усього, пристав на пропозиції Асоційованого тріо.

Очікувано, що нічого не змінилося в контексті перспектив членства у ЄС. Тут політичні сигнали лишаються без змін. Саміт знову посилається на сумнозвісний нідерландський референдум. Нагадаємо, що після консультативного референдуму у квітні 2016 року, коли більшість у цій країні виступила проти запуску Угоди про асоціацію з Україною, уряд Нідерландів пролобіював підписання додатку до УА. Там чітко вказано, що Україна не отримує жодних автоматичних гарантій колективної безпеки, військової допомоги, доступу до екстрафондів фінансової допомоги тощо. Ні на що з вищепереліченого Угода про асоціацію права України і не давала, але для розблокування ратифікації документа у 2016-му саме на такий політичний компроміс пішли в ЄС із урядом Нідерландів. І «привід» цього політичного додатку до Угоди досі літає привидом над ключовими політичними деклараціями між Україною та Євросоюзом.

Реформи як ключ до всього

Останніми роками прогрес у реформах дедалі більше перетинається з іншими вимірами відносин із наши-

ми партнерами. ЄС не став винятком. Якщо у 2014–2015 роках тема російської агресії і політичної підтримки України практично повністю «переважувала» претензії Європи до якості і швидкості змін у державі, то наразі ситуація вже інша.

Так, на цьогорічному саміті Євросоюз недвозначно зафіксував: судова реформа, Конституційний суд – номер один. Увесь пакет антикорупційної політики, деолігархізації, реформи сектору безпеки – все це на порядку денному. І головне – від успіху у впровадженні цих реформ буде залежати і сам факт, і обсяг фінансової допомоги Україні з боку її найбільшого донора.

У межах Східного партнерства, наприклад, за новим інвестиційним пакетом мають надійти майже 6,5 мільярдів євро. Це не «живі» вливання, а гранти, кредити та гарантії. Це – поруч із іншими програмами з підтримки реформ в Україні. Більше змін – більше інвестицій. Нехай і в такій опосередкованій формі.

Газові обійми Кремля

Окремою темою, якій на саміті приділили особливу увагу, була, звісно, енергетика. Росія знову повною мірою використовує газ як засіб тиску на Європу. І, на жаль для України, має у цьому певний успіх. Українська сторона під час саміту передала своїм європейським партнерам спеціальний урядовий документ із позицією щодо загальноєвропейських дебатів про енергетичну безпеку.

Як покаже дискусія в ЄС, загрозу газового зближення з Росією усвідомлюють далеко не всі. Роль України тут – у максимальному перешкоджанні цьому підходу, коли окремі країни намагаються заплосити очі на відвертий енергетичний тиск з боку Кремля. На всіх можливих фронтах Україна нині порушує тему зростання залежності Європи від Росії, причому з повної згоди першої. І мова тут іде не тільки про Північний потік-2, але і про нові виклики, як-то російсько-угорська газова угода, яка фактично припиняє транзит через Україну.

Одним словом, в енергетичній сфері межі дозволеного для Росії виглядають по-різному з української перспективи і з боку ЄС. Жорсткої готовності погодитися з усіма тими ризиками, які несе в собі подібна газова політика Кремля, в Брюсселі поки що немає. Але своїх політичних зусиль для зміну тону дискусії Київ, очевидно, не припинятиме.

Безпекова співпраця, опір Росії
і військова допомога: бути чи не бути?

У той же час ніхто не ставить під сумнів роль Росії як агресора і безпосереднього учасника конфлікту. А санкції проти неї можуть переглядатися винятково в разі повного виконання Мінських домовленостей. І цей сигнал для України був дуже і дуже доречним. В умовах, коли Північний потік-2 готується до повноцінного запуску, а в ЄС були спроби повернутися до контактів з Росією на найвищому рівні (пам'ятаємо пропозицію Меркель і Макрона минулого літа). Одним словом, нехай навіть у заяві саміту, але одностайна згода з тим, що санкції мають лишатися в силі, а Росія є агресором – це дуже важливий елемент у відносинах між Києвом та Брюсселем.

З іншого боку, жодних серйозних змін у контексті безпекової чи військової підтримки не очікується. Але сигнал про такі можливості – є. Євросоюз засвідчив: готовий долучати Україну до активностей у межах Спільної зовнішньої та безпекової політики. Як на практиці це виглядатиме, покаже час, але робота над такими темами – це прерогатива членів блоку, тому долучення України в будь-якому випадку буде для нас хорошим політичним майданчиком.

Таким чином, попри наявність значно амбітніших цілей з українського боку, саміт сміливо можна вважати успішним. Особливо – у контексті найближчого майбутнього. Відносини України та ЄС раціоналізуються. Виконання Угоди про асоціацію стає дедалі більш робочим (а не політичним) процесом, а рух для виконання цієї Угоди – двостороннім. Без зміни політичної риторики щодо членства ЄС все ж зближується з Україною. І, судячи з усього, саме такий шлях приєднання до об'єднаної Європи на цьому етапі є прийнятним компромісом для України, яка прагне реальної інтеграції, і для Євросоюзу, який не готовий офіційно надати їй перспективу членства. ■

Марія ЗОЛКІНА

● **Катерина Бабкіна отримала премію Angelus.** Лауреаткою премії Центральної Європи Angelus за твори, перекладені та видані польською мовою, стала українська письменниця родом з Івано-Франківська Катерина Бабкіна. Вона перемогла з кникою «Мій дід танцював краще за всіх» та отримала нагороду 150 тисяч злотих. Перекладач книжки, польський письменник і літературний критик Богдан Задура отримає 40 тисяч злотих. Крім того, Катерина Бабкіна одержала Приз глядацьких симпатій імені Наталії Горбаневської. Цією відзнакою її нагородили за підсумками читачького онлайн-опитування. Письменниця отримає тримісячну стипендію на резиденцію у Вроцлавському домі літератури.

● **Оксана Линів очолить оперний театр у Болоньї.** 43-річна українка, родом зі Львівщини, стане першою жінкою, яка обійме таку високу культурну посаду в Італії. Із січня наступного року вона буде працювати як музична директорка і головна диригентка муніципального театру в Болоньї. Цей театр відкрився 1763 року, в різні часи тут ставили свої твори Россіні, Белліні, Верді та Вагнер, саме тут дебютував співак Енріко Карузо. Контракт з Оксаною Линів підписано на три сезони. Нагадаємо, вона вже «встановлювала рекорд» – була першою жінкою, яка відкрила престижний Байройтський фестиваль в Німеччині. Оксана Линів також перша головна диригентка опери і філармонійного оркестру австрійського міста Грац, другої за величиною опери Австрії. Вона заснувала Міжнародний фестиваль класичної музики LvivMozArt у Львові та Молодіжний симфонічний оркестр України – YsOU.

● **Трагічна ДТП в Києві з автором «Колапсу».** 15 жовтня п'яний водій на вантажівці збив на тротуарі відомого історика та журналіста Олександра Зінченка та його супутника Олександра Шибіцького. Зінченко травмований, але живий, його молодий друг загинув. Історик оголосив збірку грошей для родини хлопця, зібрано вже більше 100 тисяч гривень. Нагадаємо, нещодавно вийшов документальний серіал від суспільного телебачення UA:Перший «Колапс: як українці зруйнували імперію зла», сценаристом якого є Олександр Зінченко, редактор порталу «Історична правда». Телевізійна прем'єра відбулася 23-24 серпня. 7-серійний серіал розповідає про те, як проголошення Україною незалежності унеможливило подальше існування СРСР. У ньому показано таємні документи ЦРУ та КДБ, про які ніколи раніше не говорили, матеріали американських, українських, російських та польських політиків й істориків, а також свідчення учасників та свідків тих подій, як-от Леоніда Кравчука, Євгена Марчука, Оксани Забужко, Миколи Вересня тощо. Серіал доступний для перегляду на ютубі.

● **В Україні з'являться супермаркети Lidl.** За даними медіа, німецька міжнародна мережа Lidl готується зайти на ринок України та конкурувати з популярною українською мережею недорогих маркетів АТБ. Зазначається, що компанія вже призначила керівника головного офісу Lidl Україна, раніше він очолював цю ж мережу в Польщі. Ним стане 47-річний Адам Мішишин.

● **Лише 19% вакцинованих.** В Україні стрімко росте кількість хворих на COVID-19. Так, 14 жовтня зафіксували 19,7 тисяч нових випадків коронавірусу, що відповідає піку хвилі пандемії у квітні 2021 року. Лікарі припускають, що зростання продовжиться і ця хвиля в Україні буде більшою за попередню. За даними Центру громадського здоров'я, 97,1% людей, яких госпіталізували з COVID-19 у вересні, були невакцинованими, тобто не отримали двох доз антиковідної вакцини. Загалом, станом на 16 жовтня вакцинованих від коронавірусу принаймні однією дозою є 7 мільйонів 873 тисяч українців, з них 6,4 мільйони вже мають дві дози вакцини. Середній рівень вакцинації в Україні становить 19%. На відміну від весни, вакцини зараз широко доступні, але українці не поспішають отримувати щеплення через недовіру до вакцинації.

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

ГРОМАДА

Продовження з 1 сторінки

Серед досягнень ОУП вона назвала встановлення пам'ятних знаків, зокрема у Явожні, повернення Народного дому, схвалення закону про нацменшини та вклад у процес нормалізації відносин Польщі та України.

— Але в успіху є теж амбівалентність, — зазначила Богуміла Бердиховська. — Для пересічного громадянина Польщі ОУП — це організація, яка має великі людські ресурси. Проте імідж перевищує можливості. Питання полягає в тому, чи зможете ви зберегти цей образ, чи Об'єднанню потрібна трансформація? Треба також вирішити: це має бути організація, яка зосереджується на інтересах меншини чи лобіює українські справи? Зараз ОУП робить, здається, ці дві речі, але у довгій перспективі це буде складно.

Що буде далі з «Нашим словом»?

Ще одні дебати стосувалися видання «Наше слово» і засобів комунікації, яких потребує українська громада у Польщі. Ці питання з'явилися не випадково, адже тираж із часом падає, а заборгованість цього проекту на кінець року може становити понад 50 тисяч злотих. Може, настала пора щось змінювати, чи є сенс видавати паперову газету в добу інтернету? А якщо ні — що робити зі старшим поколінням, яке її передплатує? Щоби мати вихідні дані до аналізу ситуації, улітку Об'єднання підготувало онлайн-анкету. Її заповнило 120 людей (з них 102 — читачі газети).

Петро Тима

Виявляється, що ті, хто не читає тижневик, не цікавляться й іншими паперовими виданнями. Натомість люди, що беруть «Наше слово» до рук, роблять це з «патріотичного обов'язку» або через те, що «діди та батьки читали», «їх цікавить життя громади», «є цікаві деякі статті». Майже половина респондентів — це передплатники тижневика. Більшість вважає, що нинішня ціна газети їм підходить, і вони готові платити 5 злотих за примірник.

— Це реальна вартість друку одного екземпляра, — заявив голова ОУП Мирослав Скірка.

Він також звернув увагу на зацікавлення електронним варіантом видання, яке зростає:

— Мусимо задуматися над питанням: яка газета нам потрібна?

Головна редакторка Христина Заник зазначила, що, згідно з дослідженнями, в Україні лише 20% населення читає паперові видання. З іншого боку, майже 80% читачів сайтів переходять на ці сторінки з соціальних мереж.

— Думаю, що у Польщі схожа статистика, — сказала редакторка, яка вірить, що паперовий варіант тижневика «не помре». — Думаю, у нас є певна кількість чи-

Ярослав Машлюх

Ольга Попович, Ярослав Сирник, Христина Заник

тачів 35-60 років. Можливо, потрібна зміна формату газети, аби вона була кольоровою. Але на це потрібні гроші.

Анкета показала, що людям цікаві статті про історії успіху. На думку головної редакторки, завдяки таким текстам могла би зрости і кількість читачів.

— Є теж питання молодих людей, які читатимуть матеріали лише на сайті. Є й мігранти, яких зацікавили би статті, зокрема, про юридичні питання. Може, через п'ять-десять років вони залишаться з нами і будуть жити справами громади? — розмірковувала Христина Заник.

Ярослав Сирник згадав, що у 1956 році тижневик вписувався у простір комунікації, де не було телебачення. Тоді можна було мати 15-тисячний тираж.

— Зараз газета теж повинна бути засобом не лише інформації, але й комунікації. Сайт, фейсбук, ютуб, може, якийсь телеканал. Можливо, таким чином ми зможемо привабити молодь. Розумітимемо їхній світ і проблеми, — заявив історик.

Маріанна Яра

Він вважає, що теперішній тираж «Нашого слова» — 2,5 тисяч примірників — віддзеркалює стан громади.

— «НС» є брендом. І має бути брендом комунікаційним. Але перед газетою не можна ставити завдання, які не вдасться реалізувати. Видання повинно бути більш прибутковим саме завдяки професійному управлінню електронними засобами, — перерахував Ярослав Сирник.

Андрій Олійник, голова гуртка ОУП у Кракові, розповів, як за короткий час їм вдалося зробити успішний канал на ютубі.

— Ми почали з одного концерту, який опублікували у мережі. Він був професійно змонтований. Зараз потрібен гарний, якісний продукт. Через інтернет можна комунікувати з аудиторією, — пояснив голова краківського гуртка.

Скасування паперового варіанту тижневика він вважає «пострілом собі у ногу»:

— Нам треба лишень розбудовувати медійні ресурси, на яких ми можемо заробляти, щоб забезпечувати паперове видання.

Лишилося відкритим питання — хто буде займатися інтернет-ресурсами, якщо зараз на це немає грошей.

— Колись людина, яка відповідала за сайт і фейсбук, робила це на пів ставки.

Зараз на волонтерських засадах цим займаються кілька людей у редакції, — пояснила Христина Заник і додала, що неможливо розвивати сайт і просувати фейсбук (чого би справді хотілося) за таких умов.

А чи «Наше слово» цікаве для читачів у регіонах? На думку голови Поморського відділу Єлизавети Кремінської, імовірно, у газеті замало пишуть про малі осередки.

— Може, шукаючи нового читача, варто запропонувати передплатувати газету молодим подружжям. Хоч на один квартал. А може — розмішувати фото новонароджених дітей, знімки з весіль, які часто організовують в українському стилі? Можливо, через такий контакт з громадою збільшилася би кількість читачів? — поділилася думками діячка ОУП із Гданська.

— Необхідна більша активність у гуртках. У кожному треба знайти людину, яка буде продавати газету. У нас у Кошаліні вдається розповсюджувати додатково 30 примірників на тиждень, схожа ситуація багато років у Ельблонзі. Проте це вимагає праці, — звернув увагу Роман Білас, голова Кошалінського відділу.

Пролунала також ідея створення телефонного додатку, який інформував би читачів, що вийшов новий номер газети, та надсилання примірників школам.

— Треба створити групу, яка опрацює можливість розвитку сайту «НС», — додав Петро Тима.

Роман Білас

Децентралізація та зростання формально-організаційних вимог

Члени ОУП, які з'їхалися до Варшави, дискутували також про те, чи треба змінювати організаційну схему і яка структура Об'єднання забезпечить його ефективність у контексті очікувань та потреб громади. Зокрема, пролунало питання федералізації ОУП.

Юрист Стефан Колосівський зазначив, що є організації, які згідно зі статутом можуть мати представництва на місцях — а ті, своєю чергою, можуть реалізовувати свої пріоритети.

— Проте коли створювали статут ОУП, у чому і я брав участь, усі ми вирішили, що хочемо мати одну сильну структуру, яка представляє громаду. Думаю, що зараз надання відділам чи гурткам статуту окремих юридичних одиниць могло би загрожувати роботі всього Об'єднання, — зауважив Стефан Колосівський.

ГРОМАДА

Схожими спостереженнями поділилася Стефанія Лайкош, членкиня Головної управи:

— Усі тридцять років роботи в організації я завжди казала, що Об'єднання є цілісним і єдиним — незалежно від того, чи хтось живе у Слупську, Кошаліні чи Щеціні. Кожен відділ і гурток має вибір, що хоче організовувати, які проекти реалізовувати.

За словами членкині Головної управи, грантодавець уже неодноразово натякав «між рядками», що, може, відділам варто самим подаватися на фінансування.

— Якщо ми підемо таким шляхом, то через рік чи два нас не буде. Неважко здогадатися, що ми почнемо конкурувати між собою, а грошові питання зможуть нас швидко розділити, — вважає Стефанія Лайкош.

На думку Ігоря Горківа, голови Перемиського відділу ОУП, наслідком федералізації буде поділ одного Об'єднання на десять окремих.

— Ми будемо абсолютно незалежними організаціями. Кожна матиме свою звітність, фінансові питання, проблеми. Тобто клопоти, з якими зараз розбирається «центр», стануть і нашими. Чи ми до такого готові? — запитав Ігор Горків. — Ми будемо конкурувати за гранти, за ті самі гроші. Уже тепер видно, що у межах однієї організації нам інколи важко поступитися у деяких моментах на користь проекту, який хоче реалізувати інший відділ чи гурток. То як ми впораємося з цими питаннями в умовах «федеративної організації»?

Михайло Шахмат

Наступна проблема — кожен відділ як окрема структура міг би подаватися на гранти Міністерства внутрішніх справ та адміністрації лише після трьох років діяльності.

— Чи ми у силі нести той тягар, який є наслідком федералізації організації? Свобода — це гарне гасло. Але ми можемо втратити щось більше, — додав голова Перемиського відділу.

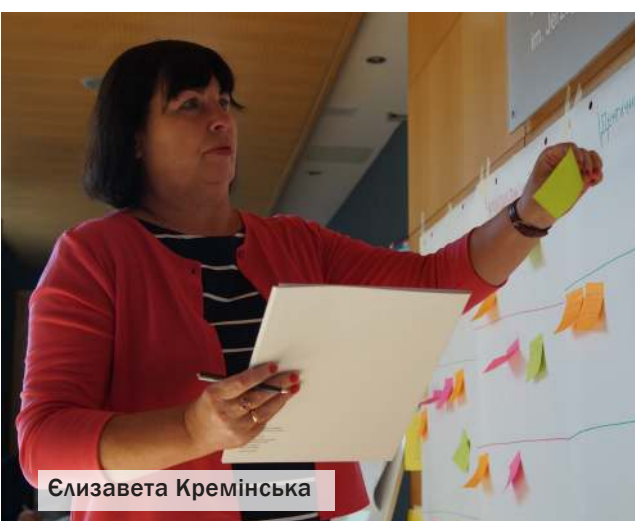
Ця тема викликала дискусію та водночас — сумніви, чому взагалі пролунало таке питання. Петро Тима згадав, що ще у 90-х роках виникали суперечки щодо структур ОУП. Лозунги про «свободу» чи «юридичну незалежність» звучали навіть у гуртках.

— За принципом окремих юридичних одиниць діють сьогодні німецькі організації, — зауважив Петро Тима.

Він зазначив також, що Об'єднанню потрібен аудит: не лише аби стало відомо, скільки воно має членів, а й аби оцінити потенціал. Це могло би показати, чи є на місцях професіонали, які можуть підтримати ОУП.

— Лише після аналізу цих даних ми могли би опрацювати варіанти самостійних відділів, — заявив колишній голова ОУП.

За його словами, найбільшою проблемою, для якої багато років не знаходиться місця в дискусії, є взаємна довіра в організації:

Елизавета Кремінська

— На жаль, я за п'ятнадцятилітню історію головування можу назвати цілий список різних відділів, дії яких заперечували те, що ми є однією структурою. І, на жаль, ми не вміли про це говорити.

Дискутували також про модель фінансування і використання грантів.

— Може, деякі регіони вважають, що ми несправедливо ділимо гроші. Дійсно, є сильніші відділи, які отримують більше від місцевого самоврядування. Їх ми підтримуємо менше, а більше допомагаємо слабшим. Я особисто пішла би таким шляхом: аби гуртки та відділи окремо на самоврядному рівні могли подаватися на гранти, — сказала Стефанія Лайкош.

На думку голови ОУП Мирослава Скірки, організації необхідна довгострокова стратегія розвитку.

— Сьогодні ми реалізуємо дуже багато проектів. Діячі в регіонах їх тягнуть «на своїх плечах». Це важка праця. Ми як Головна управа виконуємо функцію, яка передусім полягає у кадрово-адміністративному забезпеченні діяльності організації. Цей механізм зараз починає бути нашим слабким місцем, — зазначив очільник Об'єднання.

Однією із причин такого стану справ він назвав щораз більші формально-юридичні вимоги:

— Від нас вимагають професійних відповідей у формі документів, звітів тощо. Мусимо це робити, бо використовуємо державні гроші. Треба знайти вихід із ситуації, аби дві людини не займалися усім цим одразу. А саме так вони працюють зараз. По кільканадцять годин на день.

Щодо фінансів, то у 2011 році на діяльність Об'єднання грантодавець, тобто МВСіА, виділив 1,5 мільйони злотих. Кожного наступного року дотації були меншими. На 2021 рік ОУП отримало 1,2 мільйони.

— Ціни ростуть, а ми роками залишаємося на одному й тому ж рівні фінансування. Треба замислитися: як отримувати більше грошей від місцевого самоврядування, щоби гранти Міністерства були лише фінансовим додатком до наших проектів? — заявила Стефанія Лайкош.

Зауважимо, що на останньому засіданні Спільної комісії уряду та нацменшин представники МВСіА повідомили, що наступного року громади отримають на 10% більше коштів. Але це не компенсує інфляцію та підвищення мінімальної зарплати.

— У зв'язку з цим уже відомо, що ми маємо менше грошей, — зауважив голова ОУП.

Як приклад іншого джерела фінансування він навів фандрейзингові платформи, на яких люди можуть жертвувати кошти на конкретні проекти.

Андрій Шмигельський

— Коли ми просимо людей про гроші, то надаємо їм взамін послуги. Інша справа — що вони мусять бути високого рівня. Ми не обійдемося без зовнішнього фінансування. Тому потребуємо однієї людини чи двох, які би займалися фандрейзингом. Я знаю, що ми соромимося просити про гроші. Але, на жаль, це треба буде робити, — сказав Мирослав Скірка.

Натомість Ігор Горків навів приклад відбуди Народного дому за пожертви. Зараз 50-60 осіб встановили на своїх банківських рахунках щомісячний платіж для фонду «НД». За кілька років завдяки цьому він зібрав 96 тисяч злотих.

— Якщо ми на території кожного відділу знайдемо сто людей, які будуть готові переказувати на рахунок свого відділу, наприклад, 30 злотих на місяць, то на рік ми можемо розраховувати на 36 тисяч злотих. Частина з них можна виділити Варшаві на адміністративні потреби та обслуговування проектів. Але це не можна зробити колись, треба займатися

Кася Комар-Мацинська

чим сьогодні. Вихід для нас — відмова від грантової залежності. А така форма самопідтримки може допомогти.

Ігор Горків вважає, що організація взагалі повинна більш прагматично ставитися до деяких справ. Як приклад він навів статистику греко-католицької церкви.

— Якщо дані церковних шлюбів показують, що половина подружжів є змішаними — конфесійно та національно — це означає, що за тридцять років більшість членів нашої громади матимуть подвійну ідентичність. Скоріше за все, їхньою першою мовою буде польська, а другою — українська, — сказав перемиський діяч.

На його думку, беручи до уваги цю статистику, організація вже повинна задуматися над створенням відповідної атмосфери, при якій люди з подвійною чи навіть потрійною ідентичністю почуватимуться комфортно.

— Тоді вони будуть на нашому боці. Причому це будуть польськомовні члени громади. Або ми відкріємося до таких людей і, відповідаючи на виклики дійсності, функціонуватимемо по-іншому, або наступне покоління просто «вимкне світло, виходячи». Закриваючись перед польськомовними, ми кажемо: «ОУП не є місцем для вас». Якщо ми хочемо перемогти та мати людей на своєму боці, то не можемо говорити, мовляв, «громада через вас слабка». Можна або ображатися на реальність, або констатувати факти і реагувати на них, — вважає Ігор Горків.

Заступник голови організації Андрій Комар, підсумовуючи дискусію, зазначив: треба усвідомлювати, що якщо Об'єднання є цілісним, то ми мусимо бути разом.

— І не питаймо, що організація може дати нам. Питаймо, що ми можемо дати організації, — резюмував Андрій Комар.

У межах дводенної конференції відбулася також окрема дискусія про ідентичність і роботу у підгрупах. Зокрема, учасники висловлювали свої думки про те, що слід зробити, щоб ОУП було сильним та активним. Активісти наголосили на кількох потребах, серед яких — покращення комунікації між усіма структурами, а також поміж регіонами, визначення стратегічних цілей, кадрове забезпечення та залучення експертів та молоді. Для цього потрібні тренінги з фінансування, роботи з громадою та популяризації організації.

Також учасники конференції говорили про необхідність співпраці з церквами, школами, урядовими та неурядовими організаціями, українською державою та дипломатичними установами. Окремими питаннями мають зайнятися робочі групи. ■

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

«Шыбеничний верх» Володимира Хиляка як спроба історичного роману

З прозою нашого письменника зіткнул єм ся дос пізно, хоц о нїм самім чул єм юж перше. До того, жебы зачати о нїм писати підшовхнуло мене тото, што-м прочытал в Москві. Там го залічыли до своїх авторів ишы під конец XIX віку, бо ся ім здавало, же він пише по-росийскы. В Росії почувли о нїм, коли в роках 1873-1878 во Львові вышли штґырї томы творів Хиляка¹. Лемкы краше знали го в перекладі Шыбеничного верха на літературну мову, який зробил Юліан Тарнович, а вказал ся він во Львові в 1938 році². Я буду ся тримал ориґіналу і піду в сторону історичных фактів, які письменник помістил в романі. Для Хиляка не были они вцалі такы далеке, бо в його часах од тамтых випадків не минуло ишы 100 років. Польска історіоґрафія, яка документує тот барз скомплікуваний період історії Галичини є дос богата, але треба ту мати на увазі доробок сперед 1939 рока. Гнеска дуже тых опрацювань не мож назвати об'єктивныма, зато ліпше сперти ся на новшых працях.

Хиляк и Галичына його часів

Для нас барз важне буде застережыня, же Галичына протягом долгых віків, и аж до нашых часів была незвичайном національном и культурном мішанином. Тото баґацтво децидувало о єй феномені, але заповідало тіж великы клопоты. Сучасний австрийский вчений стверджат, же юж в першых десятиліттях XIX віку дуже авторів, які писали о Галичині, однозначно фальшували факты. Єдним з таких был Йоган Гросс-Гоффінґер, який підписував ся псевдонімом Норман. Серед мешканців той частини Австрийского Цісарства называл Жыдів, Циганів, Поляків, Німців, Мадярів и Шеклерів (хто то?), але поминул нпр. Русинів и Словаків. Коментує то барз критичні: «Do elementów obcych zaliczali się bez wątpienia tak

haniebnie pominięci przez Normana (...) Rusini, drobni chłopci i robotnicy rolni. Żyli oni w ęędzy, która wkrótce miała stać się, obok różnorodności etnicznej synonimem Galicji»³.

Спокій, такі стан «дри-маня» істніл до моменту, коли вказали ся першы ознакы пробуджыня національной сьвідомости, яка зачала ся родити серед руснацкого хлопства. Не была то справа однозначно національна, о чім сьвідчыт факт мордування польской шляхты в Галиції, коли збунтувало ся хлопство під проводом Якуба Шелі. В ті рабачії не взяли участы мешканці Низкого Бешкіду. По-мойому, перечыт то тверджіня, яке проголосил недавно історик Генрик Самсонович, же польский нарід формувал ся деси на зламї XIII и XIV віку, а в XIX «феномен європейского народу» вяже ся з приходом сільского населення до выжшой інтелектуальной культуры. «Формували ся товди, як твердит Самсонович, передовсім хлопскы народы»⁴.

Європейский романтизм, а передовсім славяньский, який шыроко корыстал з надбань народной культуры, з єдной страны підносил нарід до ролі суверена, з другой, а спеціальні польский, не потрафил выпрацювати нову формулу народу в краю, котрий історичні был богато-національний. Кардинальны блуды трафляли ся не лем в Польщы. Словацкий поет и просьвітитель, Ян Коллар, котрий діял в Празі и Відню, народы называл племенами, а языки діалектами, што стерало границі «między kategorią historycznie wyróżnionej narodowości a słowiańskości» и узнавал їх за рівнозначны. Провадило то, як пише сучасна польска бадач-

ка, до асиміляції славяньскых языків и множыня літературных языків, бо таку рангу надавал він льокальным діалектам. Найдалше пішол Лідовіт Штур, котрий пропонував шыткым Славянам прыняти російский язык⁵. Ролю Росії в шыріню славяньской и панслявістичной ідеї легко было товди зауважыти, при чому скоріше приймали їх суспільства наражены на впливы міц-

нішого культурно и економічно оточеня. З таким ситуациейм спотыкаме ся як раз в Низкім Бешкіді. Хочу ту підкреслити, же брак сучасной, на тамтот час, концепції народу в поягеллонській Польщы, допровадил до того, же Полякы не брали під увагу, хоц «місцьовом культуром» захоплювали ся найзнаметнішчы польскы романтикы, стрімліня Русинів до полной національной еманципации. А

што ишы важніше, зачали просто негувати їх право до ней. Має цілковиту рацию Данута Сосновска, коли повідат, же на ламах «Nowej Polski» в 1835 році скандалиста Юзефат Островскі кричал: «Nie ma Litwy! Nie ma Rusi! Nie ma Mazowsza! Wielkopolski! Małopolski! Jest Polska jedynie: (...) Marzenia by w Polsce były pojęcia mogące mieć swój niepodległy byt, swoje odróżnione działanie – są albo lekkomyślnością, albo politycznymi zbrodniami»⁶.

Становліня будушого письменника

Таке зарисувания проблемы є далеко неповне, але потрібне, жебы ясніше зарисувало ся тото, чого доконала «Руска Трійця», яка започаткувала відродження серед Русинів в Галичині. Праві докладні на той час выпала діяльність Хиляка, котрий безпосередньо, або лем посередньо выразил то в своїй літературній и суспільній діяльности. Він все підкреслял, же шыткы робит для «своей паствы». Вчыл ся в гімназії в Саноку, а пізніше в провінціо-наль-

ній семінарії якраз в часі тых горячых дискусій. Польска гімназія, брак шырокой гуманістичной осьвіты, а потім праця в середовищі міцно москво-фільскім, вплинули на то, же його літературна мова, погляды на культуру ци нарід «ґрішыли» поважныма недоліками в знанні той матерії. Треба тіж пригадати його контакты з православным Ставропіґяльным Товариством во Львові, в чім не перешкаждал факт, же він был униацкым сьвещеником. Треба єднаковож ствердити, же найбільш конкретным проявом його «лемківско-го консерватизму» было тзв. язичіє, в якім Хиляк писал свої творы. Але коли чытаме його оповіданя, гуморескы ци Шыбеничний верх, то не маме сумнівів, же його «проста мова», як сам повідал, то бесіда бешкідскых Русинів.

Далі буде

Андрій КСЕНИЧ

1. Zob. A. Ksenicz, Wołodymyr Chylak – zapomniany dziejopis beskidzki, [w:] Literatura Słowian Wschodnich. Tendencje rozwojowe, przewartościowania, Pod red. M. Ściepuro, Zielona Góra 1999.

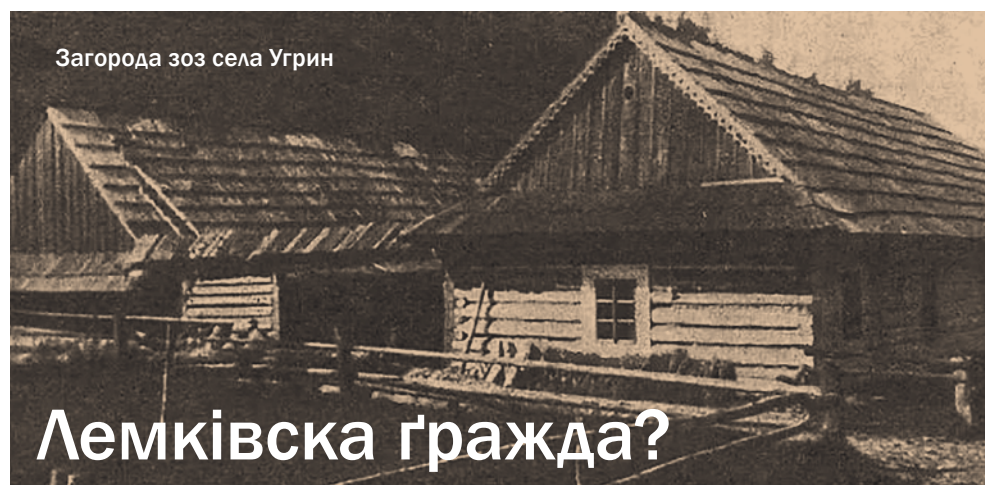
2. Zob. С. Анонім, Шибеничний верх. (Історична повість з лемківського життя), переробив Ю. Тарнович, Львів 1938.

3. M. Pollack, Rusini – Polacy – Żydzi – Niemcy. Stosunki narodowościowe w Galicji Wschodniej na przykładzie Iwana Franki, [w:] Ze sobą, obok siebie, przeciwko sobie. Polacy, Żydzi, Austriacy i Niemcy w XIX i początku XX wieku, Kraków 1995.

4. H. Samsonowicz, Rola pogranicza cywilizacji europejskiej w kształtowaniu świadomości narodowej, [w:] Kategoria narodu w kulturach słowiańskich, Redaktorzy T. Dąbek-Wirgowa, A. Z. Makowiecki, Warszawa 1993.

5. M. Bobrownicka, Relacje język – naród w myśli i praktyce literackiej Słowian Zachodnich i Południowych, [w:] Kategoria narodu...

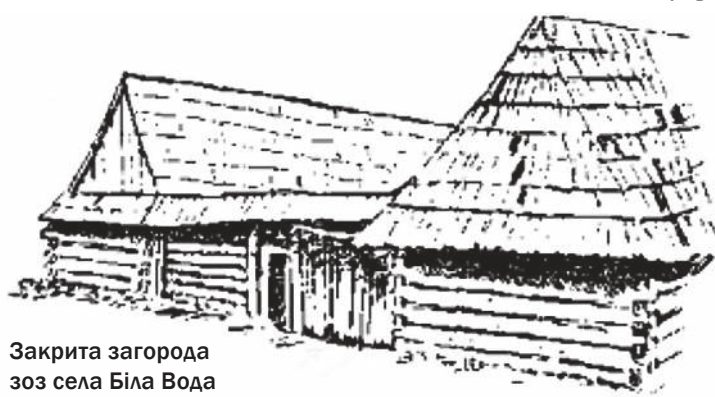
6. D. Sosnowska, Jak z wielości zrobić jedność? O romantycznych kłopotach z koncepcją narodu, [w:] Kategoria narodu...

Лемківська гражда?

Певні, кой мы гвариме о лемківской хыжы, векшіст люди выобразят си неякы долгый

дім, з мешканьом, сінями, боіском і стайньом під єдном стріхом. Але, яко людске убраня, од села до села ся ріжнит, тако само ся ріжнят і людскы хыжы: формом, дахом, малюваньом і дале подібні. За то, подыбуєме на самым заході Лемковины, на Шляхтовской Руси (званої так през Романа Райнфуса), ди-варны домы, же чымси сут здалеку подібны гуцульским

Закрита загорода зоз села Біла Вода

граждам і робят вражыня гыбы оборонных двориск.

Знаний етноґраф, Р. Райнфус, опи-сує, же в Явірках і Шляхтовой люде часто ставят мешканя, же свом формом походять на закрыты штыркутники. Г мешканьох такой формы будівля, де власні жыют газды, выходит шытем до дрігы (дорогы). До той будовлі збоку під простым кутом ставят будовлю господа-рчу, так же медже нима мож видіти пляц. З двох боків тот пляц ся закрыват вельком деревяном загороджом. Поверх той загороджы ставят двохспадовый дах, накритый гонтами, а зо стороны двора до ней сут примкнены меншы

будовлі, яко шопы або возівні. За вхід слугуют великы ворота (брама) на заїзд, і фіртка на пішый захід.

Як юж было хповіджено, такы домы мож было спіткати в Явірках і Шляхто-вой. Г Білої і Чорной Воді таких домів праві не было.

Штоси подібного здыбаме тыж коло річки Білої, в селах Більцарева і Королева Руска. Єдно, же мешкальна част не мусіла конче стояти шытем до дрігы, а господарчы будовлі могли быти против хыжы, як на знимках долов. ■

Максим РАВЛЮК

Всі фотографії авторства Романа Райнфуса, з його книжок і архівів

Загорода зоз села Більцарева

Історія

Міністр освіти в уряді Української Народної Республіки

Мені здається, що А. Крушельницький, мій Дідуньо, був природженим просвітителем та педагогом. Його натурі це, мабуть, найбільш відповідало, навіть більше ніж письменницька і публіцистична діяльність. «Читанки», які він укладав, зроблені з такою довершеністю, що до сьогодні захоплюють людей, які на цьому розуміються.

Лариса Крушельницька, онука Антіна Крушельницького

4 серпня 1878 року у місті Ланьцут (тепер воно у складі Польщі), в родині урядовця податкової канцелярії, приходить на цей світ Антін Крушельницький, якому судилося стати видатним українським письменником і журналістом, редактором і видавцем, педагогом і громадським діячем.

Надзвичайно важливою подією в житті юнака слід вважати зустріч із Іваном Франком, що рекомендує Антінові Крушельницькому «випробувати свій талант на живих подіях, на кричущих проблемах, що волають уваги...». У 1898-1899 роках у «Літературно-науковому віснику» побачили світ перші твори Антіна, а вже 19 січня 1900-го він стає офіційним співробітником редакції «ЛНВ».

Педагогічна діяльність Крушельницького триває 25 років (з перервами): він викладає у гімназіях Бережан і Відня, Городенки й Долини, Коломиї та Львова, Рогатина і Станіславова (тепер Івано-Франківськ)... Свої підручники, видання яких Антін Крушельницький започатковує на початку ХХ століття, педагог активно наповнює зразковими творами українських письменників, зокрема Тараса Шевченка: «Буквар», «Нашим найменшим», «Читаночка української дитини».

Навесні 1919 року Антіна Крушельницького призначають міністром освіти в уряді УНР. Показово: першим його

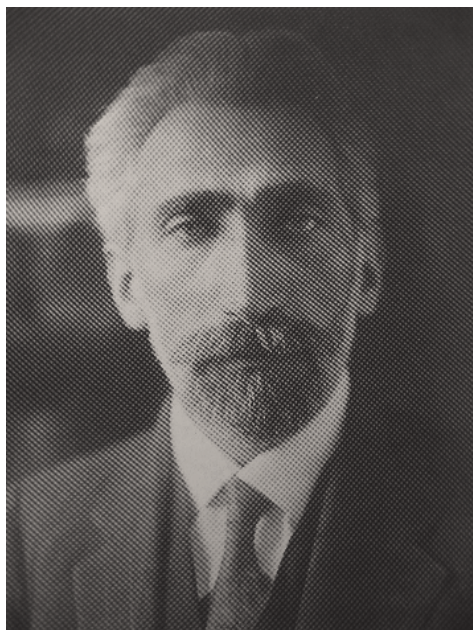

Фото з Вікіпедії

наказом стає обов'язкове впровадження українського правопису у всіх школах Галичини. Проте вже наприкінці того ж року велика родина міністра (дружина та п'ятеро дітей) змушена емігрувати до Відня.

Семирічне вигнання в австрійській столиці — найбільш продуктивне у літературній творчості Антіна Крушельницького, тоді він написав і видав повісті та романи про події в Україні 1918-1920 років: «Дужим помахом крил», «Змагання», «Перемога», «Хуртовина».

1929-го, вже на Галичині, що перебувала тоді під польською владою, Антін Крушельницький стає співзасновником видання «Нові шляхи». Часопис не лише поширював твори новітньої української та зарубіжної літератур, але й пропонував статті різноманітної тематики: історичної та філософської, економічної та соціологічної. На сторінках цього видання Антін Крушельницький активно виступає проти польського панування на західноукраїнських землях, яке вважає окупацією рідного краю.

Матеріали Крушельницького, спрямовані проти польської влади, стають вкрай небезпечними для усієї родини, тому в липні 1934 року він наважується на переїзд до столичного радянського Харкова. Живе у будинку письменників «Слово». Ось неповний перелік видатних мешканців цієї легендарної споруди: Іван Багряний, Микола Бажан, Остап Вишня, Валер'ян Підмогильний, Володимир Сосюра, Павло Тичина, Микола Трублаїні, Наталія Ужвій, Микола Хвильовий.

Проте вже восени того ж 1934 року, напередодні жовтневих «свят», розпочинається полювання на новоприбулих класових ворогів радянської влади: 6 листопада заарештовано Антона Крушельницького, синів Івана й Тараса, за місяць ув'язнено синів Богдана й Остапа та доньку Володимиру. У постанові оперуповноваженого Бордона зазначено: «Крушельницький Антін Володиславович є одним із керівників створеного в Україні центру ОУН, який ставить своєю метою повалення Радянської влади в СРСР і підготовку терористичних актів проти представників партії і уряду».

Страшні тортури, шантаж долею дітей — випробувані стандартні методи НКВС (Народний комісаріат внутрішніх справ; рос. — Народный комиссариат внутренних дел — НКВД) спричиняють, що Антін Крушельницький підписує усі висунуті проти нього звинувачення, але це не рятує. Наприкінці листопада 1934 року синів Івана й Тараса розстріляли в підвалах Жовтневого палацу. Тоді ж помирає від горя й дружина, Марія Слобода, відома драматична акторка й письменниця.

28 березня 1935 року на виїзній сесії Військової колегії Верховного Суду СРСР розглянули справу Антіна Крушельницького. Його, синів Богдана і Остапа та доньку Володимиру засудили до десяти років таборів на Соловках. Проте вже у жовтні 1937-го виїзна «трійка» НКВС справу переглянула: батька родини разом з двома синами та донькою засудили до розстрілу.

Стратили Крушельницьких 3 листопада 1937 року в урочищі Сандармох. У ті дні там, за 15 км від робітничого селища Ведмежа Гора (тепер це Республіка Карелія Російської Федерації), радянська влада вбила цвіт української нації: Миколу Зерова, Леся Курбаса, Миколу Куліша, Валер'яна Підмогильного, Степана Рудницького та багатьох інших.

19 жовтня 1957 року Військова колегія Верховного Суду СРСР реабілітувала Антіна Крушельницького. Трагічна доля його великої родини, що прислужилася Україні, стала символом несамовитого винищення української еліти радянською сталінською владою. ■

Валерій ПОМАЗ,
бібліограф Чернігівської обласної
бібліотеки для юнацтва

Рятував людей, не питаючи про національність

Генрик Мосінг. Це ім'я знають в Україні, Польщі, Чехії та інших країнах. І не лише науковці — воно відоме простим людям, чийх родичів вдалося врятувати завдяки його дослідженням.

Він народився в Австрії, звідки родина лікарів переселилася у Галичину — до Львова — ще наприкінці XVIII століття. Тут Генрик зростав, вчився, а у 1928 році вступив на медичний факультет місцевого університету імені Яна Казимира. Під час навчання юнак захопився роботами професора Рудольфа Вайгля. У 20-х роках минулого століття Львів став одним із найбільших наукових центрів міжвоєнної Польщі. Саме тут ґрунтовно займалися дослідженнями висипного тифу, який під час I Світової війни забрав життя тисяч людей. Це була напасть, яка безупинно косила не лише вояків, а й цивільних, убивала дорослих і дітей. А професор Рудольф Вайгль був першим розробником і дослідником найдієвішої вакцини проти епідемічного висипного тифу. Генрик Мосінг радо погодився стати асистентом і помічником славного науковця. Отримавши диплом, він почав працювати в Львівському інституті епідеміологічних досліджень, який очолював професор. Згодом стажувався в Інституті тропічної медицини, що у Гамбурзі, згодом — у лабораторії лауреата Нобелівської премії Шарля Ніколі в Брюсселі. Із 1935 до

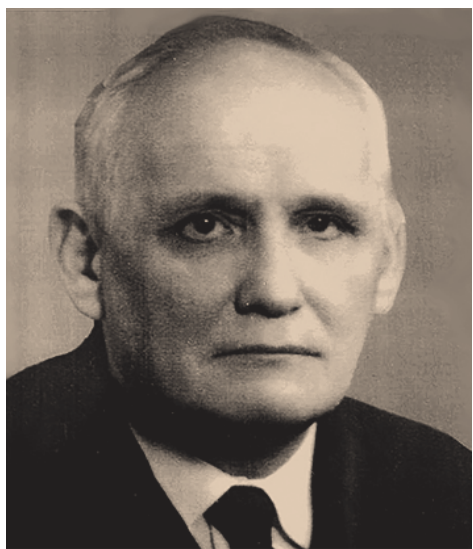

Фото з Вікіпедії

1939 року Мосінг очолював Центральну біологічну лабораторію Інституту гігієни у Варшаві.

У 1937-му він першим зі співробітників професора Вайгля захистив докторську дисертацію, присвячену дослідженням висипного тифу, окрім цього — займався вивченням волинської гарячки. Публікації в офіційних виданнях Ліги Націй зробили Мосінга знаменитим фахівцем у галузі висипного тифу. Президент Польщі Ігнацій Мосцицький своїм указом від 23 вересня 1938 року нагородив його золотим «Хрестом заслуги».

Життєвим гаслом Генрика ще замолоду став латинський вираз «Життя змарнував той, хто нікому не допоміг». Він прагнув його не порушувати. У пе-

ріод фашистської окупації Львова, всупереч заборонам, вчений нелегально розповсюджував свою вакцину серед цивільного населення. Препарат доставляли і до Янівського концтабору, й у Варшавське гетто. Є свідчення, що Генрик підтримував зв'язки з антифашистським підпіллям.

Один із сучасників вченого згадував: «Доктор Мосінг залишався у Львові, щоб допомагати полякам, але служив він усім. Не піклувався про якусь окрему національність, переконання або віру. Для нього було важливо, щоби конкретна людина стала здоровою. До нього можна було прийти у будь-який час. Він казав: „Поважаючи людину, її гідність, ми наближаємося до Бога“. Ніколи не брав грошей від пацієнтів. Сільські мешканці, яким він допомагав, пропонували своєму рятівникові продукти. Він передавав їх бідним».

Збираючи матеріали для досліджень у селах, де голодний тиф викошував цілі родини, Мосінг кілька разів й сам заразився, перехворів, і, на щастя, одужав. Учений роками підживлював вошей своєю кров'ю, аби дослідити збудника хвороби. Живі лабораторні комахи дуже потрібні для експериментів. Але вони нерідко були інфіковані, а тому небезпечні для здоров'я.

Хоча ще з 1937 року Мосінг мав ступінь доктора медицини, згідно з радянським законодавством, після війни йому довелося повторно захищати нову дисертацію. Це сталося у 1948 році — спершу він став кандидатом, а у грудні

1956-го — доктором медичних наук. Завдяки титанічним зусиллям Генрика Мосінга епідемічний висипний тиф як масову хворобу було ліквідовано в СРСР та усій Східній Європі.

Генрик завжди був глибоко набожною людиною. У 60-х роках минулого століття вченому з світовим ім'ям на решті дозволили приїхати до Польської Народної Республіки. Тоді ж, врахувавши шире бажання доктора, примас польської церкви, кардинал Стефан Вишинський висвятив Мосінга на священника. Це рішення ухвалили спільно з архієпископом Каролем Войтилою — майбутнім папою римським Іваном Павлом II. Чин висвячення провели в Ласках поблизу Варшави.

У травні 1973 року Генрика Мосінга відправили на пенсію. Без гучних промов, почестей, слів про гідний внесок у ліквідацію страшної хвороби. Та і на заслуженому відпочинку він продовжував консультувати численних друзів і своїх учнів. Згодом з'явилися ознаки тяжкої хвороби, у 1994-му його паралізувало...

Не стало великого вченого 27 листопада 1999 року. За два тижні до цього він ще відслужив останню месу. Мав 89 років.

«...Разом повіряємо милосердному Богу душу праведної людини, ревного Пастиря, невтомного Місіонера, беззаперечно відданого Христові та людям», — ішлося у телеграмі Івана Павла II, адресованій учасникам похорону у Львові. Там і знайшла свій останній прихисток ця велика людина.

Олександр ХОМЕНЧУК
З використанням матеріалів
з інтернет-ресурсів

До ювілею Олександра Ройтбурда

14 жовтня цього року відзначаємо 60-ліття Олександра Ройтбурда, але, на жаль, померло.

Олександр Ройтбурд (14.10.1961 р. — 8.08.2021 р.) — видатний художник світового рівня. Відомо, що мистецтво має здатність зазирати в людські душі. Відтак, споглядаючи доробок Олександра Анатолійовича, можна сміливо сказати, що це йому вдалося — порушувати актуальні теми, плекати закладені традиції та розгортати перед глядачами дійство шаленої сили — монументальні епоси характерної, тільки йому притаманної, стилістичної впізнаваності. Окрім традиційних станкових робіт, у творчості Ройтбурда присутні глибокі нариси філософського, сакрального, еротичного та, навіть, політичного сенсів. Проте, і політична діяльність в житті Олександра Ройтбурда йшла паралельно з художньою справою. Активна громадська позиція дозволяла через мистецтво порушувати приховані теми соціального контексту. У 2017 році, очоливши Одеський художній музей, Олександр Ройтбурд потужно сприяв відкриттю сучасного

менеджментського гатунку в ставленні до класичних підвалів музейної справи. На сьогодні, Олександр Ройтбурд стає символом оновленості і сміливості, його образами розмальовують перший в Європі український артпотяг, проводять ретроперспективні виставки картин, збирають підписи на відкриття іменної зірки на алеї зірок.

Трансавангард — течія, яку сміливо відкрив для українського мистецтва Олександр Ройтбурд. Митець немовби розумів дихання світу, яке весь час прагне до оновлення і свіжості, але такі мрії унеможливлюються наявним станом подій. Кризові аналогії зрозумілі мистецтву через акцентування на перенесеннях буквальних цитат з життя. Як не розглянути відоме полотно Олександра Ройтбурда «Осіннє танго» (2005 р.), де спостережливий погляд митця змальовує Віктора Ющенка та Юлію Тимошенко. Твір в свій час був вельми популярним, а нині — це вже, як ретроспогад, а тоді, народ очікував не так, як на танок, а, як на віддану працю. На картині спостерігається, як плавні лінії танцювальних позицій, з широким кроком подальших інтригуючих рухів політиків, холодно-кровно змінилися запитальним положенням певного ракурсу: хто з ким? — з виходом на наступний пірует: хто проти кого? Це полотно демонструє привітну візитівку помаранчевих реформ, бо вже, як «вальс дружби», стверджує паритетність жіночого, тоді ще несподіваного начала, і елегантного та такого зрозумілого для всіх Ющенківського стилю. Застиглі фігури. Ройтбурда наділені рішучі-

стю настільки, що і недоречність будь-якого «па», ба навіть політичного, з відомою переоцінкою суспільства для самих героїв, виглядають прообразом актуального змісту без необхідних запитань. Чи можливо: щоб Олександр Ройтбурд оприлюднив таку абсолютізацію очікування на обов'язковий повільний український танок з мотивом переходу його до європейської бальної програми, коли фаза активного замовчування стихійних відтінків пристрасної інфляції вступає художнім чином в сполучення з кольорами природної гармонії земного — зелено-смагдодового оточення танцюючих постатей?

▲ Олександр Ройтбурд, «Осіннє танго», 2005 рік

Спокуслива краса політичного сезону розкриває розмежування між дійсними та бажаними контекстами. Чи змальовував Ройтбурд непорозуміння у танцюючих? — бо ж дует має бути станцюваним — це ж так само природно, як прислухатися більшості до меншості, здобуткам демократії, до результатів боротьби за демократію, і це все, попри єдині правила для танцювальних проявів майстерності.

Втім, одна з цікавих політичних емблем — коса в сакральному діаметрі уявного німбу, — вальсуючи реверансно, схилиється в нетривіальності небуденних спалахів подальших об'єднань політологічного розглядання: так, ніби запитує художник: а що би могло бути далі, якби нічого не заважало вправно танцювати? Тобто, за Олександром Ройтбурдом, влада непохитна в традиціях до епохальних та постійних прагнень підійти до реформування зовнішньої і внутрішньої будови майбутнього найкращого танго, від якого би не запаморочилося у народу в голові, а хотілося би прагнути вдвлятися у досконалий розвиток тан-

цювального мистецтва так, як у видатні полотна Олександра Ройтбурда.

Невагомий танок набирає політичної ваги, адже скільки втрачено історичного часу, і як важко у темпі вальсу спостерігати за передбачуваним суголоссям коментуючих голосів. Тодішній період загостреного гламуру видавав себе пафосним лоском легкості. Відтак, зображено, якщо можна сказати, «політичний танок». Проте, якісний живопис Ройтбурда увічнив історичний наголос на танцювальній паузі, як на самотостатньому очікуванні, що превалює на початку будь-якого політичного сезону. В цей рік скорботи за Великим Олександром варто переосмислити створені ним скарги, висловити вдячність митцю за нескорений і самобутній шлях, який став прикладом особистісного поступу для багатьох і багатьох молодих діячів і поціновувачів мистецтва. ■

Любов ІЛЬНИЦЬКА
Фото з Вікіпедії

«Ми померем не в Парижі»

«Ми померем не в Парижі, тепер я напевно це знаю. В провінційній постелі, що потом кишить і слізьми». Це фрагмент відомої пісні гурту «Мертвий Півень». 11 жовтня на 50-му році життя раптово помер один із його засновників Михайло Барбара. У 90-х роках львів'янин виступав і на заходах, організованих українською громадою у Польщі. Для покоління 40-50-річних (а часто і 30-річних) українців він був легендою.

Михайло «Місько» Барбара народився у Львові 1971 року. У 1998 році приїхав до Харкова, де був лідером місцевого театру «Арабески». Помер у Харкові 11 жовтня.

Михайло «Місько» Барбара був співзасновником і вокалістом культового рок-гурту «Мертвий Півень», який виник у Львові у 1989 році та припинив існування у 2011-му. Однією з особливостей колективу були пісні на вірші українських авторів: Тараса Шевченка, Максима Рильського, Юрія Андруховича, Сергія Жадана та інших. У 1999 році гурт виступив на фестивалі «Рок Київ» разом із відомим американським колективом «Metallica». Варто додати, що у 90-х «Мертвий Півень» гастролював Європою і грав на місцевих фестивалях. Зокрема і в Польщі.

— Був у нас у Гданську на концертах, на Ярмарку. Музиканти також виступа-

ли у 90-х роках під час «Українських ночей», які відбувалися при Фестивалях української культури у Сопоті, — згадує Єлизавета Кремінська, голова Поморського відділу ОУП. — «Українські ночі» проходили у гданському клубі «С-14». Набором гуртів на подію займався Володимир Наконечний, співзасновник фонографічного видавництва «КОКА», — додає вона.

«Мертвий Півень» виступав також на Фестивалі української культури у Кракові у 1998 році.

— Дійсно, гурт був тоді на заході, який ми організовували. Але на цьому концерті не було Міська Барбари, бо він тоді перебував у США, — згадує Ольга Соляр, яка у ті часи жила у Кракові та кілька років займалася фестивалем.

Однак зв'язки Михайла Барбари з Польщею не обмежувалися лише виступами. Львів'янин був співатором музичного супроводу та перекладачем вистави «Декалог/Апорія 43/47» («Dekalog/Aporia 43/47»). Ініціатори польсько-українського проекту поставили собі амбітну мету: створити спільну платформу для історичного діалогу за допомогою універсальної мови театру. Творці з Польщі та України опрацювали виставу, що апелює до подій на Волині 40-х років. Вона складалася з двох частин: української — «Декалог», та польської — «Апорія». Українська частина вистави базувалася на «Декалозі українського націоналіста», створеного 25-річним студентом філософії. Польська стосувалася подій на Волині, а також сучасних труднощів у об'єднанні версій цих подій польською та українською сторонами. В обох частинах вистави виступав однаковий акторський склад представників двох національностей. Спектакль показували, зокрема, у Луцьку у 2013 році.

Після появи в українських медіа інформації про смерть фронтмена «Мертвого Півня» багато користувачів соцмереж, зокрема і представники української громади з Польщі, почали ділитися піснями гурту. Серед них — однією з найпопулярніших композицій «Ми померем не в Парижі» на слова поетки Наталії Білоцерківцев. Також публікували фото та спогади про колектив та його лідера. Ось один із дописів Ольги Хребор — уповноваженої мера Вроцлава у справах мешканців українського походження:

«Вчора помер український музикант-легенда. Місько Барбара. Принаймні, він був легендою для мого покоління. Тоді, у бурхливі 90-ті, виступи «Мертвого Півня» були для нас як повітря. Він був трохи схожий на рок-Бога. Я не знаю, кого тоді любило польське середовище, тому що для нас це („Мертвий Півень” — *ред.*) тоді було вершиною того, що всі слухали, співали, намагалися записати текст і незграбно грали на гітарі з неправильно підібраними акордами. (...). Йому було менш як 50 років. Мене охоплюють якісь сумні роздуми про час. Підсилені пандемією та осінню, що „Ми померем не в Парижі”. Не в Парижі і не у Венеції. Тільки в гонці за чимось, невідомо навіщо. Хто не знає — послухайте мій улюблений „Ето” або просто „Ми померем не в Парижі”».

Павло ЛОЗА
Фото з ютубу

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Прощання з Ярославом Марушечком (1935–2021)

Ярослав Марушечко відійшов у вічність 10 вересня 2021 року. Ця сумна звістка пролунала як грім серед ясного неба, засмутила вчителів і випускників Бартошицького педагогічного ліцею № 2, які розкидані по всьому світу. Професор Марушечко, учитель математики і фізики, був своєрідним феноменом цього ліцею з українською мовою викладання, і без нього історія школи була би неповною.

Він народився 15 лютого 1935 року в Корениці Ярославського повіту. До війни його батьки, Максим і Софія, займалися сільським господарством. Навесні 1947-го під час акції «Вісла» сім'я Марушечків була депортована на «Повернені землі» («Ziemie Odzyskane») – їх поселили біля Кандит Лавецького повіту. Перші чотири роки Ярослав провів у рідній Корениці, а 7-літню початкову школу закінчив уже після війни в Кандитах. Потім навчався у Педагогічному ліцеї № 1 у Бартошицях. Тут його зацікавлення математикою допоміг розвинути класний вихователь Мар'ян Петрашко, знаний і цінований у місті вчитель цього предмету. Відразу після отримання атестата зрілості у 1955 році Ярослав пішов вивчати математику у Вищій педагогічній школі в Гданську, де 1959-го йому присвоїли звання магістра.

Там застав його славний 1956 рік, про який він згадував так:

*Чотири роки в Тримісті,
Немовби місяців із двісті,
Час навчання й надій,
і це ще було не все –
була ще участь в УСКТ....*

*З дому свого родинного і дорогого
Взяв я любов і пошану до свого.
Мої батьки і рідні за Україну
Готові були боротись до загибелі!*

У 1959 році Григорій Боярський, очільник Головного правління Українського суспільно-культурного товариства, запропонував Марушечкові посаду вчителя математики в українських класах педліцею № 2 у Бартошицях. Працівник відділу освіти в Ольштині під час співбесіди попередив кандидата, що уроки там проводяться саме українською. Марушечко впевнено відповів, що для нього це не проблема, він знає мову і дасть собі раду.

Ярослав часто пізніше згадував, що молоді вчителі, сповнені ентузіазму, в той час опанували і збагачували рідну літературну мову. Галина Криванська, випускниця Лодзького університету, наприклад, викладала біологію та хімію українською вже від 1957 року. Підручників не було, тому всю інформацію учні записували у зошитах.

Марушечко розповідав, що заняття з геометрії розпочав із місячним запізненням, бо мусив сам спочатку вивчити українську термінологію:

*І так почався труд мозольний –
Щоб не пропастись в рідній школі,
Засвоїть треба було, це:
Okrag – це коло, kolo – круг,
Średnica діаметром зветься,
A stożek конусом буде,
А якби мало було праці,
То є ще з фізики задачі.
Закони фізики вивчай,
Якщо не зможеш, – пропадай!*

І що цікаво – десятки випускників ліцею пізніше успішно закінчили навчання в польських університетах та педінститутах з дисциплін, які їм викладали українською, та отримали звання магістрів.

Ярослав Марушечко не тільки вів уроки, але й організовував художні ко-

лективи, а як треба було – то й керував ними. Почавши працювати у школі, він брав участь у її художній діяльності, підтримував її розвиток. Уважав, що існування українських класів мобілізує на меншину як у самих Бартошицях, так і в навколишніх населених пунктах. Завдяки його енергії, підприємливості та ініціативі у наступні п'ять років після відходу у 1965-му людей, які безпосередньо працювали з художніми колективами, вдалося утримати ансамбль пісні і танцю «Мрія». Підтримували Ярослава у цьому Бернард Зандер, Євген Пушкар і Микола Калішук. Молодь і надалі, попри велике навчальне навантаження, охоче приходила на репетиції і брала участь у поїздках із концертами у навколишні села. Цей колектив успішно виступив на I Фестивалі української естради в Сяноку (1967), II Фестивалі української пісні і танцю в Кентшині (1968), III Фестивалі української пісні і танцю в Кошаліні (1969) тощо. Аж не вірити сьогодні, що в останні два роки існування ліцею

▲ Клас III б з п. Ярославом Марушечком, 1959 рік

ансамбль виступав ще й на важливому Шевченківському концерті в Бартошицях (1969), брав участь у конкурсі з нагоди 25-ліття Польської Народної Республіки, а також відзначив своєю участю урочистості з нагоди 25-ліття визволення Бартошиць (1970).

Професор володів неабиякими музичними здібностями, які допомагали йому у спілкуванні з молоддю. Гітара була його нерозлучним «дидактичним засобом», особливо на екскурсіях і класних вечірках. Музикант Бернард Зандер, великий приятель українців, який тепер проживає в Німеччині, ще недавно згадував Ярослава Марушечка як учасника шкільного хору, людину, обдаровану природним музичним хистом, а також відчуттям естетики та досконалим знанням українського фольклору.

У 1970–1972 роках, після припинення діяльності ліцею, Марушечко працював у Комплексі агрошкіл у Кароліві біля Кентшина, де викладав передусім фізику. Пізніше був учителем в Комплексі механічних шкіл у Бартошицях.

У 1990 році він успішно очолив громадський комітет, який створив першу в Бартошицях початкову школу з українською мовою навчання. Це стало можливим завдяки прихильності влади

і допомозі багатьох організацій та окремих осіб. Можна бути впевненим, що заклад не виник би, якби не втрутилася в цю справу Любомира Кобеляк – старша спеціалістка у справах українського шкільництва в Головному правлінні УСКТ. Пані Люба, яку називали «міністеркою української освіти в Польщі», неодноразово відвідувала Ольштин і Бартошиці, щоби вести перемовини з місцевою владою щодо умов функціонування нового закладу.

У виданій через 10 років монографії «10-ліття Початкової школи імені Лесі Українки в Бартошицях» (2001), опрацьованій під керівництвом Данути Рогунь, читаємо: «У результаті докладених зусиль, розпорядженням № 18 куратора освіти і виховання в Ольштині від 3 серпня 1990 року, в Бартошицях з'явилася Початкова школа № 8 з українською мовою навчання. Вона розпочала свою роботу 1 вересня 1990 року в колишньому казарменому будинку на підставі договору про оренду і функціонувала там до 1993-го. Складалася з 8 класних кімнат, приміщення для дошкільного відділу, маленького гімнастичного залу, світлиці і кабінету директора. До нової школи прийняли понад 100 дітей, зокрема 96 учнів – до I–VIII класів. Там проводили дидактично-виховні, а також позакласні заняття від 8 до 16 години. Освітою і вихованням учнів займалися 16 вчителів. Керівництво школи

від вересня 1990 року очолював магістр Ярослав Марушечко, який був одним із її засновників. Умови праці не були легкими.... Не вистачало підручників, меблів, методичних посібників. Але великий ентузіазм, добра воля і самовідданість учителів через усі перешкоди вели до позитивних результатів в роботі».

Велика заслуга Ярослава – у тому, що він уміло керував учительським колективом, і той подолав усі труднощі. Він очолював заклад до відходу на пенсію у 1993-му. 6 жовтня того року відбулося офіційне відкриття нової школи в будинку на вулиці Лісній. Пізніше, 4 жовтня 1997-го, їй було присвоєне ім'я Лесі Українки.

Ярослав Марушечко – не тільки заслужений учитель. Він відомий і визнаний як суспільно-громадський діяч в українському середовищі у Бартошицях і поза ними. Виконував численні доручення УСКТ та ОУП.

Дарія Якимець, яка від 1973–1974 навчального року вела пункт навчання української мови в Початковій школі № 1 у Бартошицях, вважає, що шевченківські вечори та декламаторські конкурси, які тривалий час проводили разом, – це прекрасні і неповторні культурні події. Вони об'єднували людей різних поколінь; бувало, що брали участь у них і поляки.

Ярослав Марушечко був також спів-організатором перших «Маланок» у Бартошицях. Дмитро Трояновський, який допомагав з їх підготовкою, пізніше, мешкаючи вже у Сполучених Штатах, згадував ті часи з притаманним йому гумором. Відвідуваність була чудова, але організатори не мали досвіду у проведенні таких великих заходів, тому траплялося, що мусили доплачувати за ці заходи з власної кишені, неодноразово приховуючи це від близьких. Так ставалося на початку; потім були вже лише прибутки.

Професор охоче зустрічався з випускниками ліцею, усіх чудово пам'ятав. Був ініціатором і співорганізатором першого з'їзду випускників українських класів, який відбувся 14 травня 1984 року. Олена Костишин і Марія Кнись часто згадують, як Марушечко заохочував їх пізніше до проведення наступних зустрічей, і вони виконували це прохання. З'їзд на честь п'ятдесятиліття створення українських класів організували 9–10 вересня 2006 року. Ярослав охоче ділився на шпальтах «Нашого слова» досвідом на тему громадської активності бартошицьких українців, а також заохочував інших писати про суспільно-громадську діяльність у своїх колективах.

Професор завжди був у середовищі, де вирішувалися нелегкі українські проблеми, служив їм усім своїм розумом і серцем. Якщо був переконаний у своїй правоті, то і на словах, і в діях залишався послідовним, рішучим та навіть упертим. Так склалося, що автор цих рядків три роки був його учнем, а потім, після закінчення університету, ще стільки ж часу працював зі своїм учителем у Бартошицькому ліцеї. Ми завжди чудово розуміли один одного.

Важко в короткому тексті описати постать цього викладача-патріота й ентузіаста українських справ. Ми всі, випускники єдиного у воєнній Польщі закладу з підготовки вчителів з українською мовою навчання, сьогодні кланяємося й віддаємо глибоку честь і шану нашому професорові. Дякуємо йому за передані нам знання, але особливо – за те, що навчив нас і показав на практиці, як любити Україну, розвивати своє, рідне, національне. Його життєва і професійна позиція засвідчувала, що потрібно бути вірним власному народові, сміливо протистояти життєвим викликам, послідовно реалізовувати поставлені цілі.

Прощай, дорогий Професоре! Залишишся назавжди у нашій пам'яті та в наших серцях як великий український патріот, творчий педагог, людина, яка любила життя та все, що українське, і намагалася виховати нас у такому ж дусі.

Дорогий Професоре! Прощаємося сьогодні з Тобою Твоєю улюбленою піснею, якою Ти завжди розпочинав уроки чисто зустрічі з випускниками, а особливо – наші незабутні з'їзди. Ми переконані, що Бог дозволить Тобі в Небі заспівати цю пісню, яка у Твоєму виконанні завжди пробуджувала наші серця:

*Як я малим збирався навесні
Піти у світ незаними шляхами,
Сорочку мати вишила мені
Червоними і чорними нитками.
Два кольори мої, два кольори,
Оба на полотні, в душі моїй оба,
Два кольори мої, два кольори:
Червоне – то любов,
а чорне – то журба.*

(Дмитро Павличко, «Два кольори»)

Стефан ЛАШИН
від імені вчителів і випускників
колишнього Бартошицького педліцею № 2
Фото надіслала Дарія Суберляк

Віршовані фрагменти тексту походять з інтерв'ю Олени Костишин і Марії Кнись з Ярославом Марушечком, проведеного у 2009 році.

Україна! 6. Кінофестиваль вже незабаром на території усієї Польщі

Україна! 6. Кінофестиваль відбудеться 21-28 листопада у варшавській Кінотеці, а від 11 до 21 листопада найкращі українські фільми та зустрічі з творцями будуть також показані в онлайн просторі.

Крім того, цього року фестиваль вперше проходитиме у найбільших містах Польщі. Повна програма фестивалю вже доступна, а квитки на сеанси вже у продажі!

Цьогорічна основна програма включає найкращі та найновіші українські фільми. Одним з них є «Носоріг» Олега Сенцова. Прем'єра фільму відбулася на Венеціанському міжнародному кінофестивалі.

Впродовж останніх років Україна! Кінофестиваль став званою подією для мешканців Варшави та Любліна, де у 2019 році відбулася перша репліка фестивалю. У цьому році вперше в історії Кінофестиваль відбудеться у найбільших містах Польщі.

22 жовтня у кінотеатрі «Нові горизонти» у Вроцлаві (22-28 жовтня) та у Центрі сучасного мистецтва у Торуні (22-24 жовтня) розпочнуться перші репліки цього річного випуску. Цього року фестиваль також відвідає: ЛОДЗЬ – ЛДК, Кінотеатр Перспектива (5-7.11) ГОЖІВ-ВЕЛИКОПОЛЬСЬКИЙ – Кінотеатр 60 Стилцьів (11-17.11) КРАКІВ – Кінотеатр Під Баранами (12-18.11) ГДАНСЬК – Кінотеатр Жак (12-18.11) БІЛОСТОК – Кінотеатр Форум (12-17.11) КАТОВИЦІ – Кінотеатр Святої (19-28.11) ПОЗНАНЬ – Кінотеатр Муза (25/11-2/12) ЛЮБЛІН – Центр Культур (3-5.12) КРАКІВ – Кіно Парадокс (9-12.12)

Від 11 до 21 листопада фільми з репертуару цього року будуть доступні на платформі mojekino.pl. Завдяки цьому глядачі з усієї Польщі зможуть побачити найновіші та найбільші здобутки українського кінематографа, показані під час шостого випуску фестивалю. Програму варшавського Кінофестивалю та квитки на сеанси можна знайти за посиланнями: www.ukrainaff.com та www.kinoteka.pl.

Греко-католицька спільнота в Ельблонзі буде нову святиню. З цією метою проводимо різні заходи, щоб зібрати кошти.

Від імені спільноти греко-католицької парафії Народження св. Івана Хрестителя в Ельблонзі парох о. митрат Андрій Сорока просить про плати:

Parafia Grekokatolicka w Elblągu, ul. Poznańska 2a
Bank PeKaO S.A. I oddział w Elblągu
nr konta: 87 1240 1226 1111 0000 1404 5318

Вітаємо отця Мирослава Драпалу з нагоди ювілею 25-ліття священства
Всесесний Отче Мирославе! Щиро вітаємо Вас з великою і радісно-урочистою подією у Вашому житті – днем, коли Ви святкуєте 25-річчя священства.

У цей день Ви з благоговінням і теплом згадуєте, як у 1996 році Господь по Своїй милості і любові сподобив Вас стати перед Престолом Божим, щоб нести Його Слово до людей.

Всі ці роки Ваше мудре духовне керівництво і освіченість, молитовний настрій, постійні труди, твердість і строгість в сповіданні віри, ревне служіння Богові стають прикладом для нас.

Всю нашу парафію об'єднує Ваша любов – любов до Бога, любов до богослужіння, любов до людей. Навколо Вас створюється велика духовна сім'я.

Хай Господь Бог укріплює Ваше здоров'я і посилає свою благодать, а непорочна Діва Марія охороняє своїм покровом в кожний час Вашого життя!

Парафіяни Лігниць

ЗМІНА ДАТИ ПОДІЇ!

XLVI Фестиваль українських дитячих ансамблів КОШАЛІН 2021

відбудеться 6-7 листопада 2021 року (субота, неділя)

З огляду на потребу проведення фестивалю на тиждень раніше, заявки на участь ансамблів просимо пересилати поштою до 20 жовтня ц.р. на адресу:

Związek Ukraińców w Polsce
Zarząd Oddziału w Koszalinie
ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin
tel.: 94 /342-64-70, 884-994-009
zup_koszalin@wp.pl

У заяві слід подати: • назву ансамблю • місцевість • ім'я та прізвище керівника, а також його електронну адресу і телефон • тему, заголовок, час тривання програми (субота – не довше 15 хв; неділя – 10 хв) • кількість виконавців та опікунів (1 на 15 дітей) • кількість мікрофонів тощо.

Управа відділу ОУП у Кошаліні

Ольштинський відділ Об'єднання українців у Польщі миська ланка ОУП в Ольштині та Міжшкільний пункт навчання української мови в Ольштині запрошують учнів початкових та середніх шкіл, які виявляють зацікавлення українською культурою, зокрема співаючою поезією, авторською і сучасною піснею, на

XVIII Огляд української співаної поезії та авторської і сучасної пісні 30-річчю Незалежності України присвячується

Огляд відбудеться 5 грудня 2021 року у форматі онлайн. Запис відео та заявку на участь в Огляді потрібно переслати до 07 XI 2021 р. на електронну пошту: godki14@wp.pl або godki14@gmail.com
Детальна інформація – Петро Табака: 506 941 16

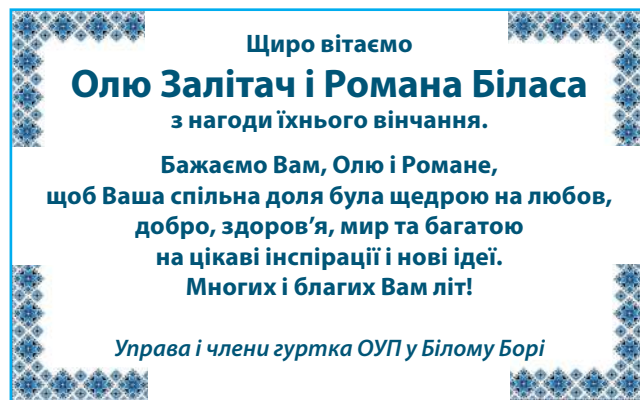
ДОРОГІ НАШІ БАБУСЮ ТА ДІДУСУ!

Сердечно вітаємо вас з ювілеєм – 65-літтям подружнього життя.

Хай доля завжди дарує вам добре здоров'я, щастя, радість, удачу і достаток. Хай життя вирує буйним цвітом.

Нехай ювілеї завітають знову і знову, а Господь дарує багато щасливих років! Нехай кожного дня переповняють вас почуття радості, ласки, а наша любов додає сил і наснаги.

Люблячі вас онуки та правнуки:
Роксана та Петро, Ліліана, Орест та Тимон, Аня та Ігор, Орест та Оріана

Щиро вітаємо Олю Залітач і Романа Біласа з нагоди їхнього вінчання.

Бажаємо Вам, Олю і Романе, щоб Ваша спільна доля була щедрою на любов, добро, здоров'я, мир та багатоту на цікаві інспірації і нові ідеї. Многих і благих Вам літ!

Управа і члени гуртка ОУП у Білому Борі

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuchenko, redaktorzy – Igor Szczurba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga Michaluk, prenumerata, reklama – Lesia Korostawycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewicz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7

03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego),

E-mail: zulp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: <http://ukraincy.org.pl>, <http://www.oup.ukraina.com.pl>

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2500 egz.

Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie

www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl

lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Передплата «Нашого слова» на IV квартал 2021 року ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	104,00 зл	208,00 зл	416,00 зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	118,00 зл	236,00 зл	472,00 зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл